

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Dianos Abramovič,
V kurso, civilinės ir verslo teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Pirkimo pardavimo ir rangos sutarčių atirbojimas
Separation of the Purchase-Sale Contract from the Contract for Work**

Vadovas: Lekt. dr. Tadas Varapinskas
Recenzentas: Doc. dr. Paulius Miliauskas

Vilnius
2023

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame rašto darbe nagrinėjama pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo problematika, taip pat aktualios sutarties kvalifikavimo problemos teoriniu bei praktiniu lygmeniu. Analizuojamos esminės pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių galiojimo bei atribojimo sąlygos. Taip pat yra detaliau aptariami galimi veiksmingi būdai tinkamam sutarčių atribojimui bei kvalifikavimui užtikrinti.

Pagrindinis šio magistro darbo tikslas – identifikuoti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių esminiu atribojimo kriterijus bei išsiaiškinti, kas daro įtaką šių dviejų sutarčių galimai klaidingam atribojimui.

Pagrindiniai žodžiai: sutarčių atribojimas, kvalifikavimo problemos, tinkamų sutartinių santykių įgyvendinimas, pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties esminės atskirumo sąlygos.

The present thesis examines the issues of delimitation of purchase-sale and turnkey contracts, as well as relevant problems of contract qualification on a theoretical and practical level. It analyses the essential conditions of validity and delimitation of purchase and sale and turnkey contracts. It also discusses the possible effective ways to ensure the proper delimitation and qualification of contracts in detail.

The main objective of the present master thesis is to identify the criteria for the essential delimitation of purchase and sale and turnkey contracts and to find out what influences the potentially erroneous delimitation of these two types of contracts.

Key words: agreement delimitation, qualification issues, implementation of appropriate contractual relationships, essential conditions of delimitation of purchase and sale and turnkey contracts.

TURINYS

IŽANGA.....	2
1. Pirkimo-pardavimo sutarties bendrasis apibūdinimas	
1.1. Pirkimo-pardavimo sutarties teisinis reguliavimas.....	5
1.2. Pirkimo-pardavimo sutarties samprata bei kvalifikuojantys požymiai.....	6
1.3. Pirkimo-pardavimo sutarties esminės sąlygos.....	8
2. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atskyrimas	
2.1. Rangos sutarties samprata bei kvalifikuojantys požymiai.....	11
2.2. Šalių teisių ir pareigų bendroji apžvalga pirkimo-pardavimo bei rangos sutartyse.....	14
2.2.1. Šalių teisių gynimo būdai pirkimo-pardavimo bei rangos sutartyse...21	
2.3. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas	
2.3.1. Atribojimas rangos sutarties nuo preliminariosios būsto pirkimo-pardavimo sutarties.....	22
2.3.2. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas remiantis darbų pobūdžio ir vertės santykiu.....	25
3. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių kvalifikavimo problemos.....	28
4. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas užsienio teisėje.....	32
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	35
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	37
SANTRAUKA.....	41
SUMMARY.....	42

ĮŽANGA

Sutartiniai santykiai turi didelę reikšmę civilinės apyvartos funkcionavimui užtikrinti, todėl yra ganėtinai svarbu atlikti tinkamą sudaromų sutarčių atribojimą bei kvalifikavimą, kadangi nuo to priklausytų sutarties šalių interesų bei teisėtų lūkesčių įgyvendinimas. Pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių tinkamas atribojimas turi itin didelę reikšmę, nes sutartys turi nemažai panašių požymių, o be detalesnės abiejų sutarčių analizės, atribojimas gali būti klaidingas. Teismui ir ginčo šalims pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo klausimas iki šios dienos yra aktualus ir tai nėra atsitiktinumas. Teisingas sutarties teisinis kvalifikavimas yra vienas iš būtinųjų civilinio proceso užtikrinimo tikslų įgyvendinimas – atkurti taiką bei apsaugoti galimai pažeistus sutarties šalies interesus.

Praktikoje egzistuoja keli ganėtinai veiksmingi būdai siekiant atriboti pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis, kurie šiame magistro darbe bus analizuojami detaliau. Vienas iš sutarčių atribojimo būdų yra sutarties priskyrimas tik prie rangos arba tik prie pirkimo-pardavimo sutarties identifikavus, kad kažkurios sutarties požymiai sutartyje vienareikšmiškai dominuoja. Kitas, manytina, ganėtinai veiksmingas būdas yra sutarties skaidymas bei atskiroms sutarties dalims skirtingo teisinio reguliavimo taikymas. Mišrios sutarties atveju skirtingo teisinio reglamentavimo taikymas atskiroms sutarties dalims labiau atspindi susiklosčiusią faktinę situaciją tarp sutarties šalių, be to, mišrios sutarties kvalifikavimas, manytina, sumažintų neteisingai atribotų sutarčių skaičių praktikoje. Tai labiau užtikrintų sutarties abiejų šalių tikrąją valią tuo atveju, kai abi sutarties šalys vieną sutartį pagrįstai priskiria prie rangos ir prie pirkimo-pardavimo sutarčių. Žinoma, sutarties skaidymas taip pat turi savo trūkumų, kadangi ne visada gali būti visiškai aišku, kuriai sutarties daliai taikyti tam tikras teisės normas, todėl šis klausimas taip pat bus nagrinėjamas detaliau.

Norint iširti vyraujančią pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties atribojimo problematiką be galimų sutarčių atribojimo būdų, taip pat bus apžvelgiamas ir užsienio teisėje egzistuojančios siūlomos atribojimo galimybės, galimai tuo pačiu įžvelgiant naudingos patirties.

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad:

Šio rašto darbo pagrindinis **tikslas** - ištirti pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių turinį, pagrindinius atribojimo kriterijus, išsiaiškinti, kokiais pagrindais remiantis šios sutartys yra sugretinamos bei kodėl dažnu atveju yra problematiška šias sutartis tinkamai kvalifikuoti.

Tiksliui pasiekti keliami šie **uždaviniai**:

1. Išanalizavus aktualų teisinį reguliavimą bei teismų praktiką, visų pirma, identifikuoti pirkimo-pardavimo sutartį kvalifikuojančius požymius bei esmines sąlygas, kurios yra keliamos pirkimo-pardavimo sutarties galiojimui.
2. Nustatyti bendruosius rangos sutarties kvalifikuojančius požymius bei pastarųjų pagrįstą taikymą teismų praktikoje, nagrinėjant kylančius ginčus dėl sutarties turinio aiškinimo, sugretinti bei atskirti pirkimo-pardavimo ir rangos sutartis, remiantis aptartų sutarčių nustatytais kvalifikuojančiais požymiais. Taipogi rašto darbe bus siekiama nustatyti sutarties šalių teisių ir pareigų turinį, atskleisti, kokiais teisių gynimo būdais sutarties šalys gali pasinaudoti esant sutarties vykdymo pažeidimams, pateikti esamus sutartyse skirtumus teisės, pareigų bei teisių gynimo būdų apimtyje.
3. Nustatyti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo galimybę remiantis darbų pobūdžio ir vertės santykiu taisykle bei išsiaiškinti esamą problematiką taikant šią taisyklę kvalifikuojant sutartį, kaip rangos ar pirkimo-pardavimo. Taip pat bus siekiama išanalizuoti rangos bei preliminarinio būsto pirkimo-pardavimo sutarčių esamą santykį.
4. Ištirti mišrių sutarčių kvalifikavimo teigiamus aspektus pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties atribojimo kontekste. Taip pat nustatyti esamus mišrių sutarčių kvalifikavimo probleminius klausimus praktikoje.
5. Apžvelgti užsienio teisėje vyraujančias pagrindines taisykles, kurios padeda atriboti pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis, ir palyginti su vyraujančiomis Lietuvos teisės sistemoje

Tyrimo objektas: visų pirma, tyrimas yra orientuotas į pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo požymių nustatymą, atsižvelgiant į aktualia teismų praktika bei teisės doktriną. Nemažai dėmesio bus skiriama sutarčių atribojimui, remiantis darbų pobūdžio ir vertės santykiu taisyklės analizei, kadangi ši taisyklė yra ganėtinai lankstaus pobūdžio pastarąją taikant praktikoje, kas sukelia teismų praktikos sprendimų nevienodumą. Be to, bus analizuojamos mišrių sutarčių kvalifikavimo ypatumai bei taikymo galimybės ir

problematika. Mišrių sutarčių kvalifikavimas leidžia dirbtinai nekvalifikuoti sutartį tik kaip pirkimo-pardavimo ar rangos, dėl to būtų patenkinti abiejų sutarties šalių teisėti lūkesčiai. Rašto darbas labiau yra orientuotas nagrinėjant Lietuvos Respublikoje pirkimo-pardavimo bei rangos sutartims taikomas atribojimo sąlygas ir taisykles, o palyginimui atliekama užsienio teisės analizė.

Tyrimo metodai: rašto darbo tikslams pasiekti naudojami teisinių dokumentų analizės, lyginamasis bei lingvistinis metodai. Teisinių dokumentų analizės – vyrauja formuojant savo argumentuotą poziciją analizuojant teisinį reglamentavimą, aktualią teismų praktiką bei teisės doktriną. Lyginamasis – naudotinas analizuojant užsienio valstybių teisės aktus bei doktriną, siekiant palyginti Lietuvos Respublikos pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo kriterijus. Lingvistinis metodas – naudotinas analizuojant teisinį reglamentavimą bei iš pastarojo reguliavimo kylančias pasekmes.

Nagrinėjamos temos aktualumas: pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių rūšys yra bene dažniausiai pasitaikančios sutartys civiliniuose teisiniuose santykiuose. Atribojimo problematika teismuose bei visuomenėje parodo būtinybę išsamiau išanalizuoti sutarčių atribojimo kriterijus bei kvalifikuojančius požymius, kas būtų laikytina kylančių ginčų tarp sutarties šalių prevencija. Rašto darbe bus analizuojama aktuali šiam klausimui teismų praktika, kadangi pastaroji turi didelę reikšmę sprendžiant rangos bei pirkimo-pardavimo sutarčių atribojimo klausimus, o taip pat nustatant šalių atsakomybę, teises ir pareigas.

Nagrinėjamos temos originalumas: tyrimo originalumą lemia tai, kad magistro darbe bus analizuojama ne tik aktuali, bet ir naujausia teismų praktika, kuri yra reikšminga pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo klausimams nagrinėti. Be to, rašto darbe bus skiriamas dėmesys mišrių sutarčių kvalifikavimo klausimo analizei, kadangi tai yra vienas iš būdų tinkamai kvalifikuoti bei atriboti pirkimo-pardavimo bei rangos sutartį.

Tyrimo pagrindiniai **šaltiniai:** rašant šį rašto darbą prie pagrindinių naudotų šaltinių priskirčiau aktualią bei naujausią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo praktiką. Taip pat darbo tikslui pasiekti buvo svarbūs Lietuvos Respublikos bei užsienio teisės doktrinos šaltiniai bei kiti nacionalinės teisės aktai, reglamentuojantys klausimus, susijusius su rangos bei pirkimo-pardavimo sutarčių atribojimu. Sutarčių atribojimo problematikai nagrinėti didesnę reikšmę turėjo prof. S. Mitkaus ir R. Cibulskienės, Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos straipsnis, kuriame yra nagrinėjamos pagrindinės sutarčių kvalifikavimo problemos.

1. Pirkimo-pardavimo sutarties bendrasis apibūdinimas

1.1. Pirkimo-pardavimo sutarties teisinis reguliavimas

Siekiant išlaikyti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo tyrimo nuoseklumą, visų pirma, paminėtų sutarčių analizę būtina pradėti nuo teisinio reguliavimo aptarimo. Teisinio reguliavimo aptarimas būtų laikytinas pradiniu tyrimo tašku, kadangi reikia suprasti, kur galima rasti aktualias atitinkamai sutarčiai taikytinas taisykles. Todėl, norint atriboti pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis, šiame magistro darbe tyrimas bus pradėtas nagrinėjant pirkimo-pardavimo sutarties teisinį reguliavimą, sampratą bei sutartį kvalifikuojančius požymius. Išgryninus pirkimo-pardavimo sutarties kvalifikuojančius požymius bei aiškiai apibūdinus pastarąją sutartį, bus pereinama prie rangos sutarties aptarimo bei jos atribojimo nuo pirkimo-pardavimo.

Taigi, Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso (toliau – CK) XXIII knygos skyriuje yra nurodyti aiškūs straipsniai, kurie perteikia pirkimo-pardavimo sutarties sistemą. Visų pirma, paminėtas CK skyrius susideda iš bendrųjų pirkimo-pardavimo sutarčiai taikomų nuostatų, kuriuose kalbama apie pirkimo-pardavimo sutarties sampratą, esmines sąlygas, kurių reikia tokiai sutarčiai atsirasti, šalių teises ir pareigas, pirkėjo bei pardavėjo teisių gynimo būdus. Bendrosios (lot. *lex generalis*) nuostatos taikomos bet kuriai pirkimo-pardavimo, tiek ir rangos sutarties rūšiai subsidiariai tiek, kiek specialiosios (lot. *lex specialis*) taisyklės nenumato priešingai.

Kitas ne mažiau svarbus šaltinis yra 1980 m. Jungtinių Tautų Konvencija (toliau-Konvencija) dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių, kuri yra sudėtinė Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis. Konvencija yra reikšminga būtent pirkimo-pardavimo sutartims, kurios peržengia Lietuvos Respublikos ribas. Kitaip tariant, Konvencija dėl prekių pirkimo-pardavimo sutarčių, turi tarptautinį elementą, kuris taikomas tais atvejais, kai yra poreikis sureguliuoti tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutartis, tokiu būdu išvengiant konfliktinių situacijų, aiškinant sutarties šalių sudarytas nuostatas. Aptariamas dokumentas yra svarbus tarptautiniu lygmeniu ir šio darbo nagrinėjamos temos analizei, atribojant pirkimo-pardavimo ir rangos sutartis, todėl pastarasis dokumentas bei jo nuostatų reikšmė šiame magistro darbe detaliau bus analizuojama atskirai.

Egzistuoja ir specialieji įstatymai, reguliuojantys atskiras pirkimo-pardavimo sutarčių rūšis. Tam tikrais atvejais visa sutarties rūšis gali būti sureguliuota specialiuoju įstatymu. Pavyzdžiui, Vartojimo-kredito sutartis, kurią pilnai reguliuoja Vartojimo kredito įstatymas,

Viešųjų pirkimų įstatymas, kuris aktualus viešųjų pirkimo-pardavimo sutarčių sudarymo klausimams. Taip pat pirkimo-pardavimo sutarties taisyklėms gali būti aktualūs ir Vyriausybės nutarimai, kurie taikytini atskiroms pirkimo-pardavimo sutarties rūšims. Pavyzdžiui, vartojimo pirkimo-pardavimo sutarčiai, kuriai aktualios mažmeninės prekybos, daiktų gražinimo taisyklės.

Taigi, yra matoma, kad pirkimo-pardavimo sutartis turi savo reguliavimo ypatumus teisinėje sistemoje, kurioje atsispindi atitinkamos sutarties esmė, keliami reikalavimai sutarčiai bei atribojimo nuo kitų sutarčių rūšių kriterijai, įskaitant ir rangos sutarties atribojimą nuo pirkimo-pardavimo. Problema yra ta, kad ne visada teisinis reguliavimas gali atrodyti lengvas suvokimui bei skaidrus teisės nuostatų interpretavimui praktikoje. Tačiau teisingas sutarčių atribojimas bei teisinių santykių identifikavimas yra svarbus teisingumui užtikrinti, be to, priklausomai nuo sutarties kvalifikavimo, skirtingi šalių turimos teisės ir pareigos, galimai pažeistų civilinių teisių gynybos būdai ir jų taikymo sąlygos sutarties šalims. Teismai taip pat pabrėžia, kad: *„Tinkamas ginčo santykio teisinis kvalifikavimas kartu yra būtinoji ir kitų civilinio proceso tikslų – ginti asmenų, kurių materialiosios subjektinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus ir kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių – užtikrinimo sąlyga“* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje). Paskesnėse magistro darbo dalyse bus detaliau aptariami pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių teisinio reguliavimo bei pastarojo taikymo ypatumai, siekiant nustatyti pradinius, tačiau ganėtinai svarbius pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo kriterijus.

1.2. Pirkimo-pardavimo sutarties samprata bei kvalifikuojantys požymiai

Pirkimo-pardavimo sutarties samprata yra įtvirtinta CK 6.305 straipsnio 1 dalyje, kur yra numatyta, kad: *„Pirkimo-pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą)“* Pirkimo-pardavimo sutartis dabartyje apibrėžiama taip pat, kaip ir romėnų teisėje. Romos teisėje pirkimo-pardavimo sutartimi (lot. emptio-venditio) viena šalis - pardavėjas - žadėjo perduoti daiktą (lot. rem dare), o pirkėjas sumokėti kainą (Nekrošius et al., 2007, p. 241).

Toliau aptariant pirkimo-pardavimo sutartį pažymėtina, kad pastaroji sutartis civilinėje teisėje apibūdinama, kaip dvišalė (sinalagmatinė) ir konsensualinė. Dvišalė, kadangi šalis sieja priešpriešiniai įsipareigojimai, t. y., tiek pirkėjas, tiek pardavėjas turi teises ir pareigas. Konsensualinė, nes pirkimo-pardavimo sutartis yra laikoma sudaryta nuo to momento, kai sutarties šalys susitaria dėl sutarties esminių sąlygų. Taip pat pirkimo-pardavimo sutartis yra ekvivalentinė bei tik atlygintinė. Yra preziumuojama, kad pagal savo vertę vienos šalies įvykdymas atitinka priešingos šalies įvykdymo vertei ir tik atlygintinė sutartis, nes viena sutarties šalis už sutarties įvykdymą gauna priešpriešinį turtinio pobūdžio patenkinimą (Mikelėnas et al., 2003, p. 199-201).

Kalbant apie pirkimo-pardavimo sutarties kvalifikuojančius požymius, nesunkiai juos galima suprasti iš sutarties sampratos. Pirma, tai būtų nuosavybės teisės perleidimas pirkėjui, o antras požymis – atlygintinumas. Kvalifikuojantys atitinkamos sutarties požymiai yra svarbūs atribojant skirtingas sutarčių rūšis. Paminėti pirkimo-pardavimo sutarties požymiai yra kertiniai. Jeigu vieno iš aptartų požymių nėra, galimai turėtume visai kitą sutarties rūšį. Neturint sutartyje nuosavybės teisės perleidimo momento, galima įžvelgti panaudos ar nuomos sutarties požymių, kuriuose daiktas perduodamas laikinam naudojimuisi (CK 6.629 str., 6.477 str., 1 d.). Antras aspektas – atlygintinumo, kaip kvalifikuojančio požymio buvimo svarba. Pastarasis požymis pirkimo-pardavimo sutartį atskiria nuo dovanojimo sutarties, kadangi dovanojimo sutarties pagrindu daiktas yra perduodamas tik neatlygintinai (CK 6.465 str., 1 d.). Atsižvelgiant į nagrinėjamos temos objektą, šioje vietoje jau galima paminėti, kad rangos sutartis gali numatyti rangovo pareigą perduoti darbo rezultatą užsakovo nuosavybėn, tačiau skirtingai nuo pirkimo-pardavimo sutarties, daiktai dar neegzistuoja ir jie turi būti pagaminami (CK 6.645 str.).

Iš aukščiau pateiktos informacijos darytinos išvados, kad pirkimo-pardavimo sutartis yra dviejų šalių, t. y., pirkėjo ir pardavėjo sudaryta sutartis, dėl to viena šalis yra kreditorė, kita – skolininkė; šalys turi priešpriešines teises ir pareigas viena kitos atžvilgiu. Taip pat, norint kvalifikuoti pirkimo-pardavimo sutartį, reikia nustatyti du kvalifikuojančius sutarties požymius – atlygintinumą bei nuosavybės teisės perleidimą. Nors tai būtų laikoma kertiniais požymiais kvalifikuojant sutartį, teisiniame reguliavime egzistuoja ir esminės pirkimo-pardavimo, taip pat ir rangos sutarčių esminės sąlygos. Toliau šiame magistro darbo skyriuje bus aptariamas pirkimo-pardavimo sutarties esminių sąlygų turinys, pateikiama šiam klausimui Lietuvos Aukščiausio Teismo (toliau – LAT) bei Lietuvos apeliacinio teismo aktuali praktika.

1.3. Pirkimo-pardavimo sutarties esminės sąlygos

Pradedant analizuoti pirkimo-pardavimo sutarties esmines sąlygas, analizę galima pradėti plėtoti nuo CK nuostatų bei nagrinėjant aktualią teismų taikytiną praktiką, kuri formuoja sutarties taikymo praktikoje klausimus. Iš žodžio „esminės“ galima suprasti, kad tai tokios sąlygos, dėl kurių sutarties šalys turi būtinai susitarti, kad sutartis būtų laikoma sudaryta.

Pirkimo-pardavimo sutarties atveju, iš esmės yra viena esminė sutarties sąlyga – dalykas. (CK 6.306 str., 4 d.). Tačiau, kaip buvo aptarta anksčiau, atlygintinumumas yra taip pat yra svarbus požymis, leidžiantis pirkimo-pardavimo sutartį atskirti nuo dovanojimo sutarties (CK 6.305 str., 1 d., 6.465 str., 1 d.). Paminėtina, kad prievolių teisės bendrosios dalies CK 6.3 straipsnio 2 dalyje yra reikalaujama, kad prievolės dalykas būtų pakankamai apibrėžtas. Tai reikštų, kad prievolė galioja tik esant galimybei nustatyti, ką būtent skolininkas privalo padaryti ar duoti. CK 6.329 straipsnio 2 dalyje yra pateikiamas vienas iš požymių, kuris apibrėžia pirkimo-pardavimo sutarties dalyką – kiekis. Kadangi iš CK nuostatų išplaukia apibrėžtumo reikalavimas, yra svarbu konkrečiai nustatyti perduodamų daiktų kiekį, priešingu atveju, nors ir turėtume dalyko pavadinimą, rūšį, tačiau, nesant galimybei iš sutarties turinio nustatyti perduodamų daiktų kiekio, bus laikytina, kad sutartis nėra sudaryta, kadangi šalys nepakankamai apibūdino norimą sudaryti sutartį, iš kurios galima būtų nustatyti tikrąją šalių valią. Kita vertus, teismų praktikoje yra aiškinama, kad nors ir nesant galimybės iš sutarties nustatyti perduodamų daiktų kiekio, tai galima padaryti sutartį aiškinant (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje). Paminėtoje nutartyje teismas vertino reikšmingų aplinkybių visumą, atsižvelgiant į bendrą sutarties kontekstą bei sutarties aiškinimo taisykles, įtvirtintas CK 6.193 straipsnyje. Todėl darytinos išvados, kad, pirkimo-pardavimo sutartyje neišvardinus pažodžiui perduodamų daiktų kiekio, savaime nebus laikytina, kad sutartis yra nesudaryta.

Paminėtina, kad rangos sutarties atveju, visų pirma, yra įsipareigojama perduoti konkretų darbo rezultatą užsakovui, tačiau galimos situacijos, kai sudarant rangos sutartį nebus galimybės tiksliai numatyti viso darbų kiekio (CK 6.653 str., 5 d.). Todėl kilus ginčui dėl rangos sutarties dalyko kiekio, jį galima būtų nustatyti vadovaujantis įvairiais sutarties aiškinimo metodais, kurie plačiau bus nagrinėjami magistro kitame darbo skyriuje.

Teisės doktrinoje egzistuoja ir *favor contractus* principas, kurio pagrindinė idėja būtų sutarties išsaugojimas, teikiant prioritetą sutarties įvykdymui, o ne nutraukimui (Drazdauskas, 2007, p. 2). Visų pirma, paminėtoje doktrinoje pabrėžiama, kad *favor*

contractus principas reikalauja kiek įmanoma gerbti šalių valią dėl sutarties sudarymo bei vengti tokių atvejų, kai šalims, norint sudaryti sutartį, kliudytų neesminiai ir formalūs dalykai. Antra, šio principo taikymu siekiama apriboti galimybę paneigti jau sudarytos sutarties galiojimą, kai vienai sutarties šaliai tai tampa naudinga (Drazdauskas, 2007, p. 3).

Todėl, šalims neaptarus pirkimo-pardavimo ar rangos sutartyje kiekio, ar pasikeitus kitoms sutarties aplinkybėms, kurios turėtų reikšmės sutarties vykdymui, autorės nuomone, yra gera mintis taikyti *favor contractus* principo turinį kartu su CK 6.193 straipsniu ir CK 6.329 straipsnio 1 dalimi, kurioje nurodyta, kad kiekį galima bandyti nustatyti per sutartyje nurodyta kiekio nustatymo tvarka arba atitinkamais matais: svorio, tūrio ar pinigine verte. Tokiu būdu išryškinama principo pagrindinė esmė, kad, net ir esant sutarties aiškinimo keblumams, sutartį, visų pirma, bandoma išlaikyti galiojančią, o ne paneigti jos buvimą.

Be to, CK 6.329 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad tuo atveju, jei pirkimo-pardavimo sutartis jau pradėta vykdyti, sutartis bus laikoma sudaryta dėl tokio kiekio, kuris buvo faktiškai perduotas. Tai reikštų, kad pirkėjas, priėmęs atitinkamą kiekį daiktų, *de facto* pripažįsta, kad toks kiekis ir buvo šalių sutartas perdavimui, todėl būtent dėl priimto kiekio pirkėjas ateityje galėtų reikšti atitinkamus reikalavimus pardavėjo atžvilgiu, žinoma, jei ko kito nėra nurodyta sutartyje. O nesant galimybei jokiais būdais apskaičiuoti ar nustatyti pirkimo-pardavimo sutarties perduodamo daiktų kiekio sutartį aiškinant, lieka konstatuoti sutarties negaliojimo faktą.

S. Drazdauskas pabrėžia, kad Lietuvoje sutarčių teisės doktrina apskritai neįvardija *favor contractus* principo, nors tam tikrą principo aiškinimą pripažįsta, pavyzdžiui, aiškinant sutartį teikiant prioritetą sutarties galiojimui. Pavyzdžiui, CK 6.228 straipsnis, reguliuojantis esminės šalių nelygybės buvusios sutarties sudarymo metu atvejus ir, jei įmanoma, įpareigoja teismą sutartį pakeisti tokiu būdu, kad pastaroji atitiktų sąžiningumo reikalavimus (Drazdauskas, 2007, p. 10-11).

Toliau analizuojant CK 6.306 straipsnį išvelgiami atitinkami teisiniai ribojimai, kurie yra keliami pirkimo-pardavimo sutarčiai. Visų pirma, pirkimo-pardavimo sutarties dalyku gali būti tik tie daiktai, kurie nėra išimti iš civilinės apyvartos. Kitaip tariant, tai tokie daiktai, į kuriuos nuosavybės teisė galėtų lengvai keistis. Išimti iš civilinės apyvartos daiktai yra išimtinė valstybės nuosavybė (Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992). *Valstybės žinios*, 33-1014.). Tam tikrų daiktų apyvarta gali būti apribota, pavyzdžiui, ginklų prekyba, tačiau tokie daiktai galėtų būti sutarties dalyku, tik tam yra keliami specialūs reikalavimai. Pirkimo-pardavimo sutarties dalyku gali būti ir tokie daiktai, kurie dar neegzistuoja, o bus pagaminti ateityje (CK 6.3 str., 2 d.). Šiuo atveju reikėtų dar kartą

akcentuoti, kad rangos sutarties pagrindu taipogi yra galimybė įsipareigoti perduoti atitinkamus daiktus nuosavybėn, kurie dar neegzistuoja ir bus pagaminti. CK 6.645 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad sutarties kvalifikavimas priklausytų nuo to, kur vyrauja didžiausia vertė. Kitaip tariant, jei atliekamų darbų vertė yra didesnė nei galutinio rezultato, tokia sutartis gali būti pripažinta ne pirkimo-pardavimo, o rangos.

Ankstesnėje šio skyriaus dalyje buvo minėta, kad vienas iš kvalifikuojančių pirkimo-pardavimo sutartį požymių yra atlygintinumas. Tačiau pagal teisinį reguliavimą kainos gali ir nebūti nurodyta sutartyje (CK 6.313 str., 2 d.). Iš paminėtos CK nuostatos galima padaryti išvadą, kad kaina visgi nėra laikoma esmine pirkimo-pardavimo sutarties sąlyga. Tokią interpretaciją galima būtų tiek patvirtinti, tiek ir paneigti. Norint perduoti tam tikrą daiktą, šalys retai nenurodo perduodamo daikto kainos, tačiau pasitaiko atvejų, kai sutarties šalys sudarant sutartį nenurodo konkrečios kainos, bet iš sutarties yra aišku, kad šalys yra sutarusios perduoti tam tikrus daiktus nuosavybės teise už pinigus, bet nenurodę tikslios kainos arba vietoj tikslios kainos nurodę kainos apskaičiavimo metodus. Jeigu nėra nurodomas apskaičiavimo metodas, galima taikyti ir analogišką, protingumo ribas atitinkančios kainos sampratą, kuri tuo metu vyrauja rinkoje (CK 6.198 str., 6.313 str., 2 d.). Nors kaina gali būti ir nenurodoma, tačiau, sudarant tam tikrą pirkimo-pardavimo sutarties rūšis, pagal CK kaina visgi privalo būti nurodoma bei yra laikoma esmine sutarties sąlyga. Pavyzdžiui, nekilnojamojo daikto (CK 6.397 str. 1 d.) įmonės pirkimo-pardavimo sutartys (CK 6.404 str., 1d.). Taigi, tam tikrais atvejais kaina visgi turi esminę reikšmę.

Pateikiant skyriaus apibendrinimą, darytina išvada, kad, norint pirkimo-pardavimo sutartį pripažinti galiojančia, iš esmės yra būtina nustatyti sutarties dalyką. Žinoma, kiti pirkimo-pardavimo sutarties kvalifikuojantys požymiai yra taip pat svarbūs norint tinkamai kvalifikuoti pirkimo-pardavimo sutartį bei atriboti nuo kitų sutarties rūšių. Atsižvelgiant į *favor contractus* principo dvasią ir į pirkimo-pardavimo sutarties turinio aiškinimą, iškilus ginčams ar neaiškumams, autorės nuomone, reikėtų žvelgti lanksčiau, taikant sutarties galiojimo bei vykdymo prioritetą, tokiu būdu išsaugant sutarties, sandorio stabilumą bei šalių tikrąją valią. Toliau magistro darbe bus pateikiamas pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atskyrimas, aptariant rangos sutarties kvalifikuojančius požymius bei juos sugretinant su jau aprašytais pirkimo-pardavimo sutarties požymiais.

2. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atskyrimas

2.1. Rangos sutarties samprata bei kvalifikuojantys požymiai

Apžvelgus pirkimo-pardavimo sutarties sampratą bei nustčius sutarties kvalifikuojančių požymių ypatumus, toliau galima pradėti rangos sutarties analizę bei pastarosios sutarties apibūdinimą, lyginant su pirkimo-pardavimo sutarties aspektais. Visų pirma, kaip ir pirkimo-pardavimo sutarties atveju, būtina apibrėžti rangos sutarties sampratą bei kvalifikuojančius požymius, vėliau bus pereinama prie jau paminėtų sutarčių atskyrimo.

Rangos sutarties teisinis reguliavimas iš esmės pateikiamas CK XXXIII skyriaus straipsniuose, kuriuose yra bendrosios sutarties nuostatos bei atskiroms rangos sutarčių rūšims taikomas reguliavimas. Vyrauja ir atitinkami įstatymai, kurie yra aktualūs rangos sutarties atskirosioms rūšims, kaip antai, Lietuvos Respublikos statybų įstatymas. Pastarasis aktualus būtent statybos rangos sutarčiai, tačiau, atsižvelgiant į šio darbo tyrimo objektą, aktualiausi teisės šaltiniai – CK, teismų praktika bei teisės doktrina, kadangi pastaruosiuose šaltiniuose yra išvelgiama daugiausia aktualios informacijos nagrinėjamai temai.

Visų pirma, vertėtų paminėti, kad rangos sutartis priklauso tokiai sutarčių grupei, pagal kurią yra įsipareigojama atlikti atitinkamus veiksmus kitos šalies naudai, o ne duoti kažką, kaip pirkimo-pardavimo sutarties atveju. Tokia išvada išplaukia iš teisinio reguliavimo bei teismo taikytinos praktikos. CK 6.644 straipsnio 1 dalyje yra pateikta rangos sutarties samprata, kurioje ir yra išvelgiama pagrindinė paminėtos sutarties esmė: *„Rangos sutartimi viena šalis (rangovas) įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą savo rizika pagal kitos šalies (užsakovo) užduotį ir perduoti šio darbo rezultatą užsakovui, o užsakovas įsipareigoja atliktą darbą priimti ir už jį sumokėti“*. Tokią mintį pakartoja ir LAT pasisakydamas, kad rangos sutarties esmė yra dalykas – tam tikras darbo rezultatas. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje). Pirkimo-pardavimo sutarties atveju, jau anksčiau buvo kalbėta, kad yra įsipareigojama kažką duoti kitos šalies naudai, o ne atlikti tam tikrus veiksmus. Žinoma, nereikėtų pamiršti, kad ir atitinkamo daikto perdavimas nuosavybės teise yra tam tikro veiksmo atlikimas, tačiau rangos sutarties atveju veiksmo atlikimas turi išskirtinę reikšmę, kadangi rangos sutartis dažniausiai yra tęstinio vykdymo, nes atlikti tam tikrą veiksmą, sukurti rezultatą bei jį perduoti užtrunka.

CK 6.645 straipsnyje numatyta, kad rangos sutartimi yra įsipareigojama pasiekti konkretų rezultatą, kuris yra numatytas būtent rangos sutartyje. Tai gali būti naujo daikto pagaminimas, sukūrimas ar jau esamo daikto pertvarkymas. Atkreipiant dėmesį į rangos

sutarties formuluojamas taisyklės CK bei LAT pastebėtina, kad turima omenyje būtent materialaus daikto sukūrimo esmė. Tokia išvada darytina išanalizavus rangos sutarčiai taikomų taisyklių visumą. Teisiniame reguliavime yra nustatyti darbų kokybės klausimai, atliktų darbų priėmimo rizika. Nuo darbų priėmimo užsakovui, kuriam pereina nuosavybės teisė į rezultatą, dėl to remtis akivaizdžių trūkumų buvimu remtis nebus galimybės, nebent pačioje sutartyje buvo numatyta kitaip (CK 6.662 str., 3 d.). Pastebėtina, kad rangos sutarties dalyku gali būti ir nematerialus dalykas, kaip antai, interneto svetainės sukūrimas arba bet kokie kiti programavimo darbai, kurių apčiuopti nėra galimybės. LAT buvo pasisakyta, kad nėra svarbu, ar darbo rezultatas sukuriamas skaitmenine, ar materialia išraiška. Svarbiausias dalykas – aiškiai apibrėžtas rezultatas, kuris buvo sukurtas, kaip atskiras objektas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje).

Rangos sutartis, kaip ir pirkimo-pardavimo sutartis, yra dvišalė bei konsensualinė. Konsensualinė, kadangi tokia sutartis bus laikoma sudaryta nuo šalių susitarimo momento apie esmines sąlygas, o dvišalė, nes abi šalys turi priešpriešinių pareigų įvykdymui. Rangovas įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą pagal užsakovo nustatytas sąlygas, o užsakovas privalo priimti darbus bei už juos atsikaityti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje). Iš karto galima įžvelgti ir atlygintinumo požymį, kuris taipogi būdingas pirkimo-pardavimo sutarčiai. Tačiau, kaip ir pirkimo-pardavimo sutartyje, rangos sutartyje kainos buvimas sąlyga nėra laikoma esmine. Jeigu rangos sutartyje kaina nėra nurodoma, ji nustatoma remiantis CK 6.198 straipsniu (CK 6.653 str., 1 d.), taikant protingos, analogiškos kainos taisyklę. Atrodytų, gana keista, kad rangos sutartyje gali būti nenurodyta konkreti bei galutinė kaina, tačiau taip yra todėl, jog tam tikrais atvejais darbų kaina gali keistis (CK 6.653 str., 4 d.).

Paminėtina, kad rangos bei pirkimo-pardavimo sutartyse yra ne mažai svarbūs terminai bei jų laikymasis. Pirkimo-pardavimo sutartyje daiktų perdavimo termino numatymas nėra esminė sutarties sąlyga. Terminui nesant, būtų vadovaujama protingo termino taisykle, kuri byloja, kad taisyklė nustatoma vadovaujantis, koks įprastas terminas būtų taikytinas panašioje situacijoje, t. y., protingo termino sąvoka yra vertinamoji (Driukas, 2018, p. 301). Tuo tarpu rangos sutartyje darbų terminų nustatymas turėtų visai kitokią vertinamąją reikšmę. CK 6.652 straipsnyje numatoma, kad rangos sutartyje yra nustatomi darbų pradžios bei pabaigos terminai, taip pat šalys gali nustatyti tarpinius darbų terminus. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad įstatymo leidėjas nenumato galimybės rangos sutarties šalims remtis vertinamojo termino sąvoka, ir šalys būtinai turi nustatyti sutarties

darbų terminus. Autorės nuomone, įstatymo leidėjas tokiu būdu išryškina rangos sutarties vykdymo svarbą bei galimai sutartyje vyraujančias dideles vykdymo apimtys. Tačiau, grįžtant prie bendrųjų sutarčių teisės normų, pastebima, kad šalys remiantys sutarties laisvės principų, iš esmės galėtų nenumatyti konkrečių darbų pradžios ar pabaigos terminų, ir tai netrukdytų rangos sutarties galiojimui. Iš kitos pusės, tokia nuostata trukdytų tinkamai taikyti šalių atsakomybės klausimus bei atsirastų vietos piktnaudžiavimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje). Paminėtoje LAT nutartyje, teismas pabrėžia, kad, nenustačius konkrečių darbų pradžios ir pabaigos terminų, galima ir abiejų sutarties šalių kaltė kilus ginčui dėl sutarties vykdymo. Nagrinėjamu atveju, rangos sutarties šalys buvo numatę tik apytikslių darbo pradžios laikotarpį, o pabaigos terminas nebuvo numatytas, kas leido ieškovui piktnaudžiauti savo teise įvykdyti sutartį jam patogiu pagal situaciją laikotarpiu.

Abi sutarties šalys turi pareigą bendradarbiauti, kooperuotis, t. y., tiek skolininkas, tiek kreditorius turi padėti vienas kitam įgyvendinti savo teises ir vykdyti pareigas, kurios kyla iš sutarties, o teismas kilus ginčui, šalių nurodomas aplinkybes bei faktus įvertina teisiškai bei pritaiko atitinkamą teisės normą esamai situacijai (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje). Tad, nors darbų atlikimo terminas teorijoje yra būtina sąlyga rangos sutartyje, tačiau pasitaikius sunkumams praktikoje, vykdant sutartį yra žvelgiama lanksčiau, prioritetas taikomas sutarties galiojimui bei jos vykdymui.

Kalbant apie rangos sutartį, reikėtų pažymėti sutarties kvalifikuojančius požymius, kuriuos išskiria LAT savo taikomoje praktikoje, bei kuriais remiantis šalių sutartiniai santykiai yra kvalifikuojami: 1) Tikslas – gauti atitinkamą darbo rezultatą; 2) Rezultatas gaunamas rangovui dirbant savo rizika; 3) Rangovas siekdamas atitinkamo rezultato, dirba savarankiškai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje). Žvelgiant į pažymėtų rangos sutarties kvalifikuojančių požymių visumą matoma, kad rangovas, atliekant savo darbą, darbo atlikimo metodus nusistato pats bei veikia savarankiškai, nuo nieko nepriklausomas. Žinoma, užsakovas turi atitinkamas teises, kuriomis gali pasinaudoti norint užtikrinti vykdomos sutarties kokybę. Pavyzdžiui, užsakovas gali stebėti, kaip rangovas atlieka darbus, tačiau kištis į atliekamų darbų techniką ar teikti kažkokius nurodymus, susijusius su rangovo vykdoma veikla, negali, kadangi rangos santykiuose nėra pavaldumo elemento (CK 6.658 str., 1 d.).

Vadovaujantis aukščiau pateikta teorine bei praktine medžiaga, darytinos išvados, kad rangos sutartys turi būti kvalifikuojamos, atsižvelgiant į sutarties dalyką – tam tikro darbo atlikimas veikiant savo rizika. Taip pat pažymėtina, kad darbo rezultatas gali būti nebūtinai

materialaus pobūdžio, bet ir skaitmeninio, kas netrukdytų tokioje situacijoje taikyti rangos sutarčiai būdingas taisykles. Išanalizavus pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių požymius yra matoma, kad šios sutartys turi tarpusavyje nemažai panašumų teoriniu požiūriu, tačiau, kilus ginčui, teismai linkę analizuoti kiekvieną sutartį individualiai, atsižvelgiant į sutarties šalių sudarytos sutarties tikslą, sutarties sąlygų tarpusavio ryšį bei kitas reikšmingas aplinkybes norint tinkamai kvalifikuoti sudarytą sutartį bei nustatyti atsakomybės ribas. Toliau magistro darbe bus nagrinėjamos pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties šalių teisės ir pareigos, šalių galimi teisių gynimo būdai esant sutarties pažeidimui. Autorės nuomone, išnagrinėjus paminėtus dalykus, būtų galima tinkamai suprasti rangos bei pirkimo-pardavimo sutarčių veikimo principus bei pamatines nuostatas, vėliau pereiti prie konkretesnių nagrinėjamų sutarčių atribojimo probleminių klausimų.

2.2. Šalių teisių ir pareigų bendroji apžvalga pirkimo-pardavimo bei rangos sutartyse

Pradedant analizuoti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties šalių turimas teises bei pareigas ir pastarųjų atskyrimą teisiniame reguliavime, galima įžvelgti atitinkamą sistemą, kuri pateikia nuorodas į sutarties šalių pagrindines bei šalutines pareigas. Tam tikra prasme pirkimo-pardavimo bei rangos sutartys, šalių turimu pareigų bei teisių apimtyje yra panašios, tačiau egzistuoja ir atitinkami skirtumai, kurie, atsižvelgiant į sutarčių esmę yra logiški bei pagrįsti tiek CK, tiek ir teismų taikoma praktika. Atsižvelgiant į šio rašto darbo tyrimo objektą, daugiau dėmesio bus skirta būtent pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių pagrindinių sutarties šalių teisių ir pareigų skirtumams apžvelgti.

Taigi, pats akivaizdžiausias pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties šalių pareigų atskirumo momentas yra tas, kad pirkimo-pardavimo sutartyje pardavėjas turi pareigą perduoti daiktą pirkėjui, o rangos sutartyje, rangovas įsipareigoja perduoti užsakovui būtent atitinkamo darbo rezultata, kuris buvo numatytas atlikti šalių sudarytoje sutartyje (CK 6.317 str., 1 d., 6.668 str.). Pirkimo-pardavimo sutarties atveju perduodami daiktai gali būti nauji ir naudoti, taip pat ir rangos sutarties pagrindu darbo rezultatas gali turėti visiškai naujų savybių, t. y., atsirastų naujas darbo rezultatas arba gali būti pagerinamas jau esamas daiktas bei perduotas užsakovui, tačiau perduodamas rezultatas pagal rangos sutartį vis tiek visada yra naujas. Tokia išvada darytina remiantis tuo, kad bet koks atliktas darbas su jau

egzistuojančiu daiktu ar, pavyzdžiui, visiškai naujo projekto realizavimas, turės savyje naujumo elementų bei nebebus, kaip buvęs prieš tai.

Visi perduodami daiktai bei rezultatas turi atitikti tam tikrus kokybės parametrus, kad būtų užtikrintos priešingos sutarties šalies teisėti lūkesčiai. Pirkimo-pardavimo sutarties atveju yra taikoma įstatyminė garantija, kurios esmę sudaro tai, kad pardavėjas, perduodant daiktus pirkėjui, garantuoja perduodamų daiktų kokybę, t. y., pardavėjas atsako už prekių atitikimą reikalavimams, keliamiems tai prekei ir, negali šios pareigos atsisakyti. Tai ir būtų įstatyminės garantijos esmė, kuri taipogi atkartota CK 6.317 straipsnyje. Rangos sutarties atveju rangovui irgi yra keliami pareiga užtikrinti perduodamo darbo rezultato kokybę, tik skirtumas su pirkimo-pardavimo sutartimi būtų toks, kad pirkimo-pardavimo sutarties atveju, pardavėjas atsako už perduodamo daikto trūkumus, kurie yra būtent perdavimo momentu (CK 6.327 str., 3 d.), tuo tarpu rangos sutarties atveju rangovas dar papildomai turi užtikrinti darbo rezultato tinkamumą bei galimybę naudotis darbo rezultatu dar po perdavimo tam tikrą protingą terminą (CK 6.663 str., 1 d.). Šiuo atveju kyla klausimas, koks būtent yra laikytinas tasai protingas terminas, per kurį užsakovas galėtų reikšti pretenzijas rangovui dėl atitinkamo darbo rezultato kokybės. Praktikoje vyrauja įprastai keliamų perduodamajam rezultatui reikalavimų užtikrinimas, t. y., rangovas užtikrina, kad jo atliktas bei perduotas rezultatas užsakovui bus tinkamas eksploatavimui pagal to daikto ar rezultato paskirtį dar tam tikrą laiko tarpą (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje).

Toliau, plėtojant pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties šalių teises bei pareigas, svarbu paminėti informavimo pareigą, kadangi nuo šios pareigos tinkamo įgyvendinimo priklausytų sutarties šalių atsakomybės mastas. Informavimo pareigą turi abi šalys tiek rangos, tiek ir pirkimo-pardavimo sutarties atveju. Pirkimo-pardavimo sutarties atveju, jei pardavėjas informavo pirkėją apie kažkokių perduodamo daikto trūkumus arba esamus suvaržymus, pavyzdžiui, kad daiktas išnuomotas, tai būtų laikytina, tinkamos informavimo pareigos įvykdymu pirkėjo atžvilgiu, ir vėliau pirkėjas jau nebegalėtų reikšti pretenzijų pardavėjui, kadangi pastarasis buvo tinkamai informuotas bei sutiko su atitinkamomis daikto perdavimo sąlygomis (CK 6.321 str., 5 d.). Pavyzdžiui, rangos sutartyje rangovas privalo informuoti užsakovą apie aplinkybes, kurios vėliau galėtų turėti didelę įtaką darbo rezultatui. LAT yra pateikęs išaiškinimą, kad kartu su esama rangovo pareiga informuoti užsakovą apie reikšmingus faktus, turinčius reikšmės sutarties įvykdymui, be kita ko, sutarties šalis taip pat sieja bendradarbiavimo principas, kuris turėtų išskirtinę reikšmę, ypač statybos rangos atveju, kadangi nuo bendradarbiavimo principo laikymosi priklausio

galutinis darbo rezultatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje).

Pirkimo-pardavimo sutarties atveju pirkėjas turi pareigą laiku informuoti pardavėją apie esamus daikto trūkumus būtent tam, kaip pardavėjas galėtų tinkamai juos pašalinti. Todėl pirkėjas įstatyme ar sutartyje numatyto termino ribose turi tokią pareigą, o jei toks terminas nenustatytas, per protingą terminą tinkamai informuoti pardavėją apie sutarties pažeidimą (CK 6.348 str., 1 d.). Panašios taisyklės būtų taikomos ir užsakovui rangos sutartyje, kadangi pastarasis galėtų reikšti reikalavimus dėl darbo rezultato trūkumų įstatymo, sutarties ar protingo termino ribose (CK 6.666 str.).

Rangos sutartyje, užsakovo viena iš pagrindinių pareigų yra būtent atlyginimo sumokėjimas, t. y., sumokėti rangos sutartyje nustatytą kainą (CK 6.655 str.) bei priimti darbo rezultata (CK 6.662 str.). Iš teismų formuojamos praktikos yra matoma, kad įrodymu, patvirtinančiu darbų priėmimą, būtų laikytinas rašytinės formos priėmimo-perdavimo aktas, kuris nustato ne tik sutarties šalių atitinkamas teises ir pareigas, bet taip pat gali turėti įvairių teisinių padarinių (Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje). Pavyzdžiui, pagal statybos rangos rašytinį priėmimo-perdavimo pasirašytą aktą reikštų, kad darbai yra jau perduoti, todėl, logiškai mąstant bei atsižvelgiant į teismų pateikiamą argumentaciją, pereina ne tik nuosavybės teisė, bet ir atsitiktinio žuvimo rizika kitai sutarties šaliai. Taipogi pradeda eiti terminai pareikšti trūkumams dėl darbų kokybės, be to, priėmimo-perdavimo aktas gali būti įrodymas, sprendžiant, ar užsakovas reiškia reikalavimus rangovo atžvilgių būtent dėl tokių darbų trūkumų, kurie buvo akivaizdūs perdavimo metu, kadangi nuo to priklausytų rangovo atsakomybės ribos. Remiantis CK 6.663 straipsnio 3 dalimi, kurioje numatyta, kad užsakovui priėmus darbus bei jų nepatikrinus, užsakovas prisiima atitinkamą riziką sau bei netenka galimybės ateityje remtis trūkumų buvimu, kuriuos galima buvo nustatyti darbo priėmimo metu, t. y., akivaizdūs trūkumai. Žinoma, jei perduotų darbų trūkumai yra paslėpti bei jų buvo neįmanoma nustatyti priėmimo metu, užsakovas turės teisę reikšti reikalavimus rangovui dėl darbų trūkumų pašalinimo (CK 6.662 str. 4.). Pažymėtina, kad, užsakovui nustatytu laiku nepriėmus darbo rezultato, atitinkamai pasiskirsto darbų rezultato atsitiktinė žuvimo rizika. Iki darbo rezultato perdavimo darbai yra atliekami rangovo riziką, tačiau, jei dėl užsakovo kaltės laiku yra neperduodamas darbo rezultatas, rizika pasiskirsto, t. y., atsitiktinio žuvimo rizika pereina būtent užsakovui, o rangovas tuo tarpu tampa atidžiu saugotoju (CK 6.662 str. 7 d., 6.657 str.).

Pirkimo-pardavimo sutarties atveju pirkėjas turi pareigą priimti iš pardavėjo daiktą bei sumokėti atitinkamo daikto nustatytą kainą (CK 6.344 str. 1 d., 6.346 str. 1 d.). Perduodamo daikto atsitiktinio žuvimo rizikos pasiskirstymas yra numatytas CK 6.320 straipsnyje, kuriame numatyta, kad, jei šalys nesusitaria kitaip, rizikos perėjimo momentas nustatomas būtent nuo to momento, kai pardavėjas tinkamai įvykdė savo pareigą perduoti daiktus, neatsižvelgiant į nuosavybės teisės perėjimo momentą. Pirkimo-pardavimo sutarties atveju šalys gali susitarti, kad nuosavybės teisės į parduodamus daiktus pirkėjui pereis dar iki pastarųjų perdavimo momento, pavyzdžiui, atrinkus reikiamus daiktus, tarkim, grūdus, bei juos supakavus, nuosavybės teisė jau gali pereiti pirkėjui dar iki atrinktų daiktų perdavimo. Tokiu atveju daikto atsitiktinio žuvimo rizika dar išlieka pardavėjo atsakomybės ribose, nors nuosavybės teisė perėjo pirkėjui, ir tik jei pirkėjas neatsiima, nepriima daiktų sutartu laiku, atsitiktinio žuvimo rizika pereina būtent pačiam pirkėjui (CK 6.320 str. 5 d.). Žinoma, kaip ir rangos sutarties atveju, pardavėjui kyla papildoma pareiga saugoti dar fiziškai neperduotus daiktus pirkėjo disponavimui (CK 6.326 str. 1 d.).

Pirkimo-pardavimo sutarties atveju pirkėjas visada prieš įsigydamas daiktą turi patikrinimo teisę (CK 6.328 str. 1 d.). Pastebėtina, kad tai yra būtent pirkėjo teisė, o ne pareiga. Ir nors tai būtų pirkėjo teisė, o ne pareiga, tačiau, nepasinaudojus tokia teise, gali kilti atitinkamos pasekmės. Pavyzdžiui, LAT buvo nustatęs, kad pirkėjas, prieš įsigydamas daiktą, turėtų būti suinteresuotas jį patikrinti. Nagrinėjamu atveju pirkėjui buvo pasiūlyta pasinaudoti savo turima teise daiktą tinkamai apžiūrėti, kadangi daiktas yra retas automobilio modelis, ko pasėkoje pirkėjas būtų jo nepirkęs, kadangi parduodamas daiktas buvo su defektu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje). Tai reikštų, kad nors pardavėjas ir atsako už perduodamo daikto kokybę, tačiau atsakomybė gali ir neatsirasti, jeigu pardavėjas įrodo, kad pirkėjas žinojo ar negalėjo nežinoti apie daikto trūkumus (CK 6.327 str. 2 d.). Teismas pabrėžė, kad komentuojama teisės norma paprastai taikoma, kai yra nustatomas pirkėjo didelis nerūpestingumas, t. y., kai daiktų trūkumai yra nesunkiai pastebimi, tačiau nagrinėjamos bylos atveju dėl įsigyjamo daikto specifiškumo pirkėjas, būdamas apdairus ir protingas žmogus, turėjo pareigą įsitikinti perkamo daikto kokybe.

Rangos sutarties atveju užsakovas turi teisę bet kuriuo metu tikrinti atliekamų darbų eigą bei kokybę (CK 6.658 str. 1 d.). LAT yra pažymėjęs, kad, taikant sutarties šalių bendradarbiavimo standartus bei naudojantis užsakovo teise tikrinti einamųjų darbų eigą ir kokybę, nesikišant į rangovo ūkinę komercinę veiklą teikti savo pageidavimus, o to nepadarius, užsakovas netektų teisės remtis atitinkamais teisių gynybos būdais, kaip

pavyzdžiui, sutarties nutraukimas ar nuostolių atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje).

Apibendrinus, kas yra išdėstyta, pastebima, kad, bandant rangos bei pirkimo-pardavimo sutartis tinkamai kvalifikuoti, taip pat yra svarbu įsigilinti į sudarytos sutarties turinį bei tikslingai išgryninti turimas šalių teises ir pareigas, kadangi nuo to priklausytų sutarties šalių atsakomybės ribos. Neteisingas sutarties kvalifikavimas, klaidingai priskiriant sutartį prie pirkimo-pardavimo ar rangos, pažeistų šalių teisėtus interesus. Pavyzdžiui, rangos sutarties atveju yra nustatomi ilgesni garantiniai terminai, taip pat sutarties šalių turimoms teisėms bei pareigoms yra nustatomas didesnis atsakomybės mastas, todėl rangos sutartį klaidingai kvalifikuoti, kaip pirkimo-pardavimo yra netikslinga, ko pasėkoje nėra garantuojamas teisingas sprendimas bei neužtikrinami abiejų sutarties šalių teisėti reikalavimai.

2.2.1. Šalių teisių gynimo būdai pirkimo-pardavimo bei rangos sutartyse

Įstatyme įtvirtintais teisių gynbos būdais sutarties šalys gali pasinaudoti pagrįstai manant, kad, vykdant sutartį, jų teisės buvo pažeistos. Kitaip tariant, reikia įrodyti, kad buvo įvykdytas teisių pažeidimas tam, kad pradėtų veikti visa pažeistų teisių gynimo taisyklių sistema, kurios pagalba yra įgyvendinami sutarties šalies teisėti reikalavimai bei apginami pagrįsti lūkesčiai. Teisės sistemoje egzistuoja ne mažai įvairių teisės gynbos būdų, pradedant nuo reikalavimo pašalinti daikto ar rezultato trūkumus, nuostolių atlyginimo bei užbaigiant sutarties nutraukimu. Abi sutarties šalys turi tiesę remtis tiek bendraisiais teisių gynbos būdais, tiek ir pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių reglamentuojančiuose nuostatose numatytais specialiaisiais teisių gynbos būdais. Kaip ir ankstesnėje šioje skyriaus dalyje, daugiau dėmesio bus skirta pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių esamiems teisių gynbos būdų skirtumams aptarti.

Aptariant minėtų sutarties šalių galimas pažeistų teisių gynbos priemonės, natūraliai kyla klausimas, ar rangos bei pirkimo-pardavimo sutarties šalys gali laisvai pasirinkti bet kurį gynbos būdą, numatytą įstatyme, bei ar gali kažkokiu būdu apriboti vyraujančius gynbos būdus, numatant sutartyse atitinkamas sąlygas. Atkreipdami dėmesį į CK 6.665 straipsnio 4 dalį, pastebėtume, kad rangos sutartyje šalys galėtų nustatyti tam tikras atsakomybę ribojančias sąlygas. Kitaip tariant, CK šiuo atveju neriboja bei nenustato

imperatyvo, o palieka tam tikrą laisvę bei galimybę koreguoti atsakomybės klausimus šalių iniciatyva, tačiau neperžengiant protingumo ribų. Bendrosios CK sutarčių nuostatos aiškina tai, kad sutartyje numačius tokias šalių atsakomybės apribojimo sąlygas, kurios iš esmės skirtųsi nuo tų, kurių šalis protingai tikėjosi, ir jei pastarosios atsižvelgiant į sutarties prigimtį bei kitas aplinkybės yra nesąžiningos, negalioja (CK 6.211 str.). Žinoma, sutartyje įtvirtinta atsakomybės ribojimo nuostata taip pat negaliojotų, jeigu ribotų skolininko tyčia ar dėl didelio neatsargumo atsiradusias pasekmes (CK 6.252 str. 1 d.). Tai, ar šalių įtvirtintos sutartyje ribojamos atsakomybės nuostatos atitinka įstatyme įtvirtintus reikalavimus sprendžia teismas, vertindamas konkretų ginčo atvejį individualiai atsižvelgiant į šalių sudarytą sutartį (Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje).

Skirtingai nuo rangos pirkimo-pardavimo sutarties atveju vyrauja imperatyvaus pobūdžio nuostata, ir pardavėjas negalėtų apriboti ar panaikinti savo atsakomybės (CK 6.334 str. 4 d.). Tačiau vyrauja ir tam tikros išimtys, kai pardavėjas visgi turėtų galimybę neprisiimti atsakomybės bei galėtų remtis teisių ribojimais pirkėjo atžvilgiu. Pardavėjas galėtų remtis, ką tik pakomentuota CK nuostatos dalimi bei sutartyje numatyti, kad pirkėjas perka daiktus savo rizika, t. y., pirkėjas yra informuojamas apie esamus daikto trūkumus arba numatant tai, kad pats pardavėjas nėra profesionalas. Žinoma tas faktas, kad pardavėjas nėra savo srities profesionalas, nepanaikintų jo tiesioginės atsakomybės perduoti daiktą tinkamos kokybės naudojimui pagal konkretaus daikto paskirtį, nesvarbu ar tai būtų naudotas, ar naujas daiktas.

Atsakant į klausimą, ar sutarties šalys galėtų pasirinkti bet kurią iš įstatyme įtvirtintų pažeistų teisių gynybos būdų, tai priklausytų nuo esamos situacijos buvimo. Pavyzdžiui, pirkėjas, remiantis CK 6.334 straipsnyje numatytais teisių gynybos būdais, galėtų reikalauti daiktą pakeisti kitu, tačiau nepamirštant, kad tokio reikalavimo pardavėjas gali neįvykdyti, kadangi paprasčiausiai gali nebeturėti tokios pat prekės prekyboje. Tokiu atveju pirkėjas atitinkamai galėtų naudotis kainos sumažinimo reikalavimo teise, žinoma, jei įsigytos prekės trūkumai yra nedideli bei prekę galima naudoti pagal paskirtį. Jeigu įsigytos prekės trūkumai visgi yra dideli, pirkėjas galėtų naudotis savo turima teise atsisakyti sutarties arba reikalauti pardavėjo pašalinti trūkumus, arba šalinti esamus trūkumus savo jėgomis, o vėliau reikalauti pardavėjo atlyginti patirtas trūkumų šalinimo išlaidas. Esant tokiai situacijai, kai trūkumų šalinimas pareikalautų didelių išlaidų, laikytina, kad trūkumus šalinti yra neproporcinga (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje). Pardavėjui, siekiant nuginčyti savo atsakomybę dėl daikto trūkumų,

tenka pareigą įrodyti jo atsakomybę šalinančias sąlygas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje).

Rangos sutarties atveju rangovui neįvykdžius savo pareigos perduoti užsakovui kokybišką darbo rezultatą, kuris būtų tinkamas naudoti, užsakovas taip pat, kaip ir pirkėjas pirkimo-pardavimo sutarties atveju galėtų reikalauti pašalinti nekokybiško darbo rezultato trūkumus arba sumažinti darbų kainą, jei, žinoma, užsakovui yra priimtina perimti rangovo atliktą darbą su tam tikrais defektais (CK 6.665 str. 1-2 d.). Reikia atkreipti dėmesį, kad pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties atveju tam tikra prasme skirtusi galimybė pasinaudoti sutarties nutraukimo teise. Pirkimo-pardavimo sutarties atveju pirkėjo teisė nutraukti sutartį būtų traktuojama, kaip *ultima ratio* gynybos priemonė, t. y., krašutinė priemonė pažeistoms teisėms apginti, todėl šiam pagrindui taikyti turi būti nustatytas pakankamas teisinis bei faktinis pagrindas. LAT yra pabrėžiama, kad daikto kokybės neatitiktis nurodytajai turi būti didelė, o tai lemtų, kad nebuvo gautas toks daiktas, kokio buvo tikimasi, bei daikto trūkumai sąlygotų negalėjimą naudotis daiktu pagal jo paskirtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje). Tuo tarpu rangos sutartyje yra numatyta, kad užsakovas bet kada gali nutraukti sutartį su rangovu, net jei nėra jokio konkretaus teisių pažeidimo (CK 6.658 str. 4 d.). Tokia sutarties atsisakymo galimybė rangos sutartyje, manytina, būtų siejama su tuo, kad rangos sutarties pagrindu, visų pirma yra tenkinami užsakovo poreikiai, tačiau yra diskutuotina, ar pavyzdžiui, asmeniui, norinčiam patenkinti savo poreikį įsigyti būstą, negalėtų būti taikytinos tam tikra prasme supaprastintos, o ne *ultima ratio* sąlygos, norint atsisakyti sutarties su rangovu dėl planuojamo, o gal jau įsigyto būsto.

Teismas yra pažymėjęs, kad pirkėjui, norint pasinaudoti kažkuriuo iš jam pasiekiamų teisės gynybos būdu, pasirinkimo teisė nėra apribojama, tačiau, ar pirkėjo pasirinktas pažeistų teisių gynybos būdas yra tinkamas, svarbu įvertinti tai, kada išryškėjo įsigyto daikto trūkumai, dėl kokių priežasčių trūkumai galėjo susidaryti bei ar galima daiktu naudotis nepažalinus trūkumų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje).

Apibendrinus, kas yra išsakyta, yra matoma, kad tiek rangos, tiek pirkimo-pardavimo sutarties atveju rangovui ar pardavėjui yra privalu užtikrinti parduodamo daikto ar perduodamo rezultato kokybę. Pirkėjo ar užsakovo teisių gynimo būdo prasme įžvelgiama daug panašumų, tačiau vyrauja ir atitinkami skirtumai, kurie ir buvo pabrėžti darbo autorės.

2.3. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas

Aptarus pirkimo pardavimo bei rangos sutarčių esminius požymius bei pastarųjų požymių sąveiką nagrinėjamų sutarčių atžvilgiu, taip pat atribojus sutarties šalių įstatyme įtvirtintas teises ir pareigas, teisių gynybos būdus, toliau pirkimo-pardavimo bei rangos sutartys bus nagrinėjamos bandant taikyti papildomus sutarčių atribojimo kriterijus, taip pat konkrečiau išryškinant sutarčių atskirtį pagal pirkimo-pardavimo bei rangos sutartys siejantį vieningą kvalifikuojantį požymį – dalyką.

Vadovaujantys jau anksčiau nustatytais pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių nustatytais požymiais pastebėta, kad šias sutartys sieja vienas bendras požymis. Dalykas – esminė sąlyga tiek rangos, tiek ir pirkimo-pardavimo sutarčių atžvilgiu, todėl šiame etape yra svarbu nagrinėjamas sutartys detaliau pagal tai ir atriboti. Kaip jau buvo aptarta, rangos sutarties dalykas iš esmės yra darbo rezultatas, kurį atlieka rangovas užsakovo naudai. Pirkimo-pardavimo sutarties atveju dalykas yra perduodami daiktai, dėl kurių sutarties šalys yra sutarę. Įdomu yra tai, kad CK 6.306 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad pirkimo-pardavimo sutarties dalyku gali būti daiktai, kurie ne tik jau egzistuoja, bet ir bus pagaminami, t. y., šiam momentui dar neegzistuoja, o bus sukuriami bei perduodami pirkėjui nuosavybes teise būtent ateityje. Tokia CK nuostata yra identiška žvelgiant į rangos sutarties dalyko apibrėžimą, įtvirtintą CK 6.645 straipsnyje, kuriame taip pat nurodoma, kad rangovas įsipareigoja sukurti bei perduoti atitinkamą rezultatą užsakovo nuosavybėn. Atsižvelgiant į tai, autorės nuomone, praktikoje yra susiduriama su keblumais kilus ginčui tinkamai kvalifikuoti sutartį, kadangi pardavėjas taip pat gali pagaminti, pavyzdžiui, drabužį pagal individualų užsakymą, kas galėtų būti laikytina rangos sutartimi. Žinoma, tokio ginčo metu teismas žvelgtų į sutarties turinį bei šalių tikrąją valią arba kitokias sutartyje nustatytas reikšmingas aplinkybes. Tačiau keltinas klausimas, kaip būtų sprendžiama situacija, kai išvelgti tą tikrąją šalių valią yra gana keblu, taip pat, jeigu sutarties dalykas ir jo kaina yra vienodi bei iš sutarties aiškinimo nebūtų galimybės nustatyti tikrųjų sutarties šalių ketinimų, poreikių, kadangi sutarties šalys bei pati sutartis gali byloti, kad tiek daikto pagaminimas, tiek ir pastarojo įsigijimas yra ne ką mažiau svarbūs vienas kito atžvilgiu vyraujantis požymiai sutartyje. Kitaip tariant, sutarties tiesiog neįmanoma atriboti. Teisės teorijoje pažymima, kad rangos sutarties dalykas turi didesnę apimtį nei pirkimo-pardavimo sutartis, kadangi rangos sutartyje yra ne tik prievolė perduoti atlikto darbo rezultatą, bet ir atlikti tam tikrą darbą savarankiškai. Taip pat pažymima, kad pirkimo-pardavimo sutartis dažniausiai yra trumpo galiojimo, o rangos – tęstinio, kadangi

visada yra nustatomas terminas darbams atlikti bei jiems perduoti (Ambrasienė et al., 2004, p. 423). Taip pat ir CK 6.645 straipsnyje 4 dalyje įtvirtinta teisės norma pripažįsta rangos sutarties prioritetą, kadangi pagal komentuojamą normą, atliekamo darbo vertė nukonkuruoja pačio daikto vertę. Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta aukščiau, šio magistro darbo autorės nuomone, kilus ginčui tarp sutarties šalių bei esant dilemai sprendžiant, kuriai sutarčiai taikyti prioritetą, galima būtų taikyti rangos sutarties prioritetą, kadangi pastaroji turi didesnę svorį nei pirkimo-pardavimo sutartis. Pažymėtina, kad toks sutarčių atskyrimas galėtų būti taikytinas tik esant visiškai identiškoms sąlygoms sutartyje, t. y., kur neįmanoma nustatyti nei tikrosios šalių valios, nei išskirti dalyko pagal rūšies požymius, nei palyginti kainos, kadangi, pavyzdžiui, kaina yra vienoda. Priešingu atveju, sutartys yra galimybė atriboti vadovaujantis mišrios sutarties taisykle, skaidant sutartį bei kiekvienai sutarties daliai taikyti atskiras būtent pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties rūšį reglamentuojančias teisės normas. Mišrios sutarties taikymo ypatumai, detaliau bus nagrinėjami šio magistro darbo kituose skyriuose.

Pažymėtina, kad atribojant pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis dėl dar nesukurto daikto galima tokia situacija, kai sutarties šalys susitaria tik dėl busimojo daikto perdavimo, o ne dėl pagaminimo, todėl tokį sutarties šalių susitarimą priskirti, pavyzdžiui, tik prie rangos sutarties būtų neteisinga. Pavyzdžiui, LAT dar 2013 metais yra nagrinėjęs situaciją, kai sutarties dalykas buvo dar neegzistuojančios materialiosios akcijos, tačiau tai nereiškia, kad sutarties šalys negalėjo sudaryti pastarųjų pirkimo-pardavimo sutarties (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje).

Taigi, kvalifikuojant sutartį, kaip pirkimo-pardavimo arba rangos, reikia kompleksiskai vertinti faktines aplinkybes, sutarties šalių tikruosius ketinimus bei pačios sutarties turinį, kadangi ne būtinai šalių susitarimas dėl daikto, kuris dar neegzistuoja, tačiau bus sukuriamas ateityje, bus priskirtas prie rangos sutarties.

2.3.1. Atribojimas rangos sutarties nuo preliminariosios būsto pirkimo-pardavimo sutarties

Išryškinus rangos bei pirkimo-pardavimo sutarčių atribojimą pagal šias sutartis vienijantį bendrą kriterijų – dalyką, toliau vertėtų apžvelgti preliminariosios būsto pirkimo-pardavimo sutarties ypatybes, kadangi šio rašto darbo kontekste kyla klausimas, kodėl ši sutartis yra kvalifikuojama būtent kaip pirkimo-pardavimo, o ne rangos. Taip pat keliamas

klausimas, ar pastaroji sutartis galėtų būti kvalifikuojama, kaip mišrioji, t. y., sutartis, turinti abiejų sutarčių požymių, todėl galimai skirtusi teisiniai padariniai sutarties šalims.

CK 6.401 straipsnyje yra nustatyta, kad fizinis asmuo, t. y., pirkėjas gali sudaryti preliminarią sutartį dėl dar nepastatyto gyvenamojo būsto, pagal kurią pardavėjas – juridinis asmuo pats ar su trečiųjų asmenų pagalba įsipareigoja pastatyti bei perduoti būstą pirkėjui, o pirkėjas įsipareigoja nupirkti preliminariojoje sutartyje numatytą gyvenamąjį būstą. Iš patektos CK normos yra pastebima, kad pastaroji turi tam tikro mišraus pobūdžio formuluotę. Dalis normos pagal aprašymą gali būti priskiriama prie pirkimo-pardavimo sutarčiai keliamų reikalavimų, o kita dalis – prie rangos sutarties. Pardavėjas įsipareigoja atlikti atitinkamą darbo rezultatą bei jį perduoti pirkėjui, o tuo tarpu pirkėjas įsipareigoja tinkamai atsiskaityti su pardavėju. Taigi, yra matomas rangos sutarčiai būdingas dalykas – prievolė atlikti tam tikrą rezultatą bei perduoti jį nuosavybėn pirkėjui už tam tikrą kainą. Apeliacinio teismo yra išaiškinta, kad komentuojama norma yra skirta būtent fizinio asmens poreikiams užtikrinti, t. y., patenkinti asmens poreikį įsigyti ir turėti gyvenamąjį būstą, ir šios sutarties šalys turėtų platesnes teises bei pareigas nei sutarties, sudarytos pagal CK 6.165 straipsnį (Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 14 d. nutartis civilinėje byloje). Sudaręs tokią sutartį pirkėjas, visų pirma, yra laikomas vartotoju, todėl disponuoja teise rinktis iš platesnio savo pažeistų teisių gynbos būdų užtikrinimo variantų. Pirkėjas kaip vartotojas galėtų remtis ne tik CK 6.165 straipsnio 4 dalimi, bet ir pardavėjo reikalauti įvykdyti sutartį natūra, t. y., įpareigoti pardavėją sudaryti gyvenamojo būsto pirkimo-pardavimo sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje). Keltinas papildomas klausimas, ar galima pardavėją įpareigoti sutartį vykdyti natūra ir ar tai neprieštarautų sutarčių laisvės principui. Iš kitos pusės, įpareigojimu sudaryti sutartį tarytum imperatyviai būtų apsaugotos vartotojo, kaip silpnesniosios sutarties šalies teisės, norint įsigyti gyvenamąjį būstą, kas būtų gana logiška. Tačiau naujausioje teismų praktikoje yra aiškiai išryškinama pozicija, kad preliminarosios sutarties kvalifikavimas kaip pagrindinės ir tuo pačiu privertimas susitarimą įvykdyti natūra pažeistų šalių valią, todėl tikslingiausia yra reikalauti būtent nuostolių atlyginimo. Kita vertus, teismas pabrėžė, kad įvertinus teisiškai reikšmingų faktų visumą, ir įrodžius kad preliminarioji būsto pirkimo-pardavimo sutartis buvo ne tik sutartis organizacino pobūdžio siekiant ateityje sudaryti pagrindinę sutartį, dėl to ji galėtų būti kvalifikuojama kaip savarankiška sutartis ir atitinkamai gali būti sprendžiama dėl pažeistų teisių gynimo, kai atsisakoma ją vykdyti. Vienas iš pažeistų teisių gynimo būdų yra teisių pripažinimas pagal CK 6.309 straipsnio 1 dalies sąlygas nustatant, kad pardavėjas davė įsipareigojimą perleisti daiktą bei faktiškai

leido juo naudotis. Šios sąlygos gali lemti, kad faktiškai buvo sudaryta pagrindinė pirkimo-pardavimo sutartis (Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje).

Iš to, kas aukščiau aptarta, darytinos išvados, kad visgi esminis preliminariosios būsto pirkimo-pardavimo sutarties tikslas būtų sudaryti pagrindinę pirkimo-pardavimo sutartį, tačiau yra išvelgiama ir statybos rangai būdingų požymių, kadangi tiek preliminariojoje pirkimo-pardavimo, tiek ir statybos rangos sutartyje yra tariamasi dėl tam tikro statinio statybos, todėl teoriškai rangos sutarčiai būdingos normos galėtų būti pritaikomos, ko pasėkoje turėtume mišriąją sutartį. Autorės nuomone, mišri sutartis nėra blogas variantas tuo atveju, jei tai padeda efektyviau sureguliuoti kilusi ginčą tarp sutarties šalių, ir jei kumuliatyvus atitinkamų teisės normų taikymas nepaneigtų sutarties esmės. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad pagal CK 6.401 straipsnį nustatyta pirkimo-pardavimo sutartis turi numatytą specifinį subjektą, t. y., būtinai figūruoja fizinis asmuo, kuris pagal Lietuvos Respublikos statybų įstatymo 12 str. bei 14 str. 1 d., negalėtų būti traktuojamas statybos darbų užsakovu, kadangi neatitiktų šiame straipsnyje keliamų reikalavimų užsakovui. Taip pat, pavyzdžiui, vykdant daugiabučio namo statybą, dėl kiekvieno buto statybos reikėtų sudaryti atskiras statybos rangos sutartis, dėl to atsirastų gana painūs sutartiniai santykiai, kadangi kiekvienam užsakovui atsirastų prievolė turėti projektą, o taip pat atsirastų galimybė nutraukti statybos rangos sutartį, pastarąją sudarant su kitais rangovais. Todėl sutiktina su teisės doktrinoje pateikta išvalga, jog tai būtų pernelyg painus bei nesuderinamas dalykas (Mītkus, Cibulskienė 2009, p. 42). Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, kad pagrindinis preliminariosios pirkimo-pardavimo sutarties tikslas yra sudaryti pagrindinę pirkimo-pardavimo sutartį būtent iš vartotojo pusės, konstatuotina, kad visgi tokia sutartis neturėtų būti kvalifikuojama, kaip rangos, nors iš pirmo žvilgsnio turėtų pastarosios požymių, tačiau pagal savo esmę bei tikslą būtų laikytina būtent pirkimo-pardavimo sutartimi.

Taigi, atrodytų, kad kadangi preliminarioji būsto pirkimo-pardavimo sutartis savo esme bei pagal tikslą yra artima būtent pirkimo-pardavimo sutarčiai, dėl to jai ir reikėtų atitinkamai taikyti ne rangos sutarčiai priskiriamas normas, o būtent pirkimo-pardavimo. Tačiau, kaip ir buvo minėta, yra pagrįsta galimybė šiai sutarčiai taikyti, pavyzdžiui, ir statybos rangai aktualias nuostatas tuo atveju, jeigu tarp šalių kiltų ginčas, o šalių sudaryta sutartis nenumatytų konkretaus sprendimo būdo, tarkime, taikyti lengvesnę sutarties atsisakymo galimybę, kaip tai numatyta pagal CK 6.658 straipsnio 4 dalį. Tokiu būdu, vartotojui numatant galimybę lanksčiau atsisakyti sutarties, kadangi vartotojui planuojant

įsigyti gyvenamąjį būstą ar jau įsigijus, visų pirma, yra tenkinami būtent fizinio asmens, kaip vartotojo poreikiai, todėl manytina, kad turėtų būti taikoma lankstesnė sutarties atsisakymo galimybė be didelės papildomos įrodinėjimo naštos. Taip pat yra sutiktina su teisės doktrinoje išsakyta pozicija, kad garantiniai terminai, vykdant statybos rangos sutartį, yra kur kas ilgesni nei esant pirkimo-pardavimo santykiams (Mitkus, Cibulskienė 2009, p. 44). Svarstyтина, ar statybos rangai aktualūs garantiniai terminai negalėtų būti taikomi ir vartotojui įsigyjant gyvenamąjį būstą, skirtą būtent savo poreikiams patenkinti tuo atveju, jei sutartyje nėra aptariamų garantinių terminų taikymo sąlygos.

2.3.2. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas remiantis darbų pobūdžio ir vertės santykiu

Toliau kalbant apie rangos bei pirkimo-pardavimo sutarčių atribojimą, pažymėtina, kad CK bei 1980 metų Konvencijoje dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių yra įtvirtintos tam tikros nuostatos, kurios nagrinėjamas sutartis padeda atriboti remiantis tuo, kur vyrauja didžiausia vertė ar darbų atlikimas, ar visgi galutinio rezultato vertė būtų didžiausia. Tačiau Lietuvos teismų praktikoje galima išvėlgti skirtingų sprendimų kvalifikuojant sutartį, todėl keltinas klausimas, kokios būtent sąlygos daro įtaką teismams priimti skirtingus sprendimus, atrodytų, panašiose situacijose.

Pavyzdžiui, vienoje LAT nagrinėjamoje byloje buvo kilęs ginčas tarp šalių, kaip turėtų būti kvalifikuojama sudaryta sutartis dėl lifto pardavimo bei jo įmontavimo. Viena ginčo šalis teigė, kad sutartis turi būti kvalifikuojama, kaip pirkimo-pardavimo, o kita – rangos. Teismas konstatavo, kad sutartis pripažintina, kaip pirkimo-pardavimo, kadangi lifto vertė buvo ženkliai didesnė nei įrenginio montavimo darbai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje). Teismas savo sprendimą motyvavo remiantis CK 6.645 straipsnio 4 dalyje, įtvirtinta nuostata: „*Jei atliekamų darbų pobūdis ir vertė palyginti su pagaminto, perkamo ar perdirbto daikto verte yra nedideli, tai sutartis pripažįstama ne rangos, o pirkimo-pardavimo*“. Kitoje LAT byloje buvo panaši situacija, tik ginčas tarp sutarties šalių kilo dėl pagal individualų projektą įsigytų baldų pirkimo-pardavimo sutarties kvalifikavimo. Atsakovė laikėsi pozicijos, kad sutartis turi būti pripažinta ne rangos, o pirkimo-pardavimo, teigdama, kad darbų vertė yra nedidelė, lyginant su panaudotų medžiagų verte. Atsakovė savo poziciją grindė aukščiau pacituota CK 6.645 straipsnio 4 dalimi. Tačiau teismas pabrėžė, kad ne visada, priimant sprendimą

tam tikroje susiklosčiusioje situacijoje, pakanka daikto vertę palyginti su montavimo darbais, kadangi reikia atsižvelgti ir į tikrąją šalių valią. Nagrinėjamoje situacijoje teismas konstatavo, kad būtent ieškovės darbai buvo sutarties tikslas, o ne baldų pardavimas, todėl sutartis turi būti kvalifikuojama kaip rangos, o ne pirkimo-pardavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje).

Atsižvelgiant į aukščiau aptartas LAT nutartis pastebėtina, kad teismo vienas iš pagrindinių argumentų priimant sprendimą dėl tinkamo sutarčių kvalifikavimo yra CK 6.645 straipsnio 4 dalis, o esant poreikiui yra remiamasi papildomomis sąlygomis, t. y., žvelgiama į šalių sudarytos sutarties tikslą. Taip pat atidžiau pažvelgus į taikomą CK 6.645 straipsnio 4 dalį bei teismų pateikiamus argumentus, galima pastebėti, kad kvalifikuojant sutartį yra detaliau vertinamas darbų vertės ir darbų pobūdžio santykis. Pirmame pateiktame pavyzdyje dėl lifto įsigijimo ir montavimo LAT, priimdamas sprendimą, pabrėžė būtent esamą darbų vertės santykį teigdamas, kad lifto kaina buvo ženkliai didesnė nei montavimo darbai. Tuo tarpu žvelgiant į pateiktą antrąjį pavyzdį dėl baldų įsigijimo, teismas vertino tai, kad būtent darbų pobūdis buvo lemiamas kriterijus kvalifikuojant sutartį kaip rangos, o ne pirkimo-pardavimo. Vertinant atliktų darbų pobūdį, teismas įvertino tai, kad darbai buvo atliekami pagal individualų užsakymą, ko pasekoje yra sukūrimas individualaus pobūdžio daiktas. Todėl manytina, kad sutarties kaip rangos kvalifikavimui, didelę reikšmę turi darbų atlikimas pagal individualų užsakymą. Kalbant apie nustatomą darbų vertės santykį pastebėtina, kad darbų vertė lyginant su perkamo daikto verte, turi būti nedidelė, tuomet sutartis būtų kvalifikuojama kaip pirkimo-pardavimo, o ne rangos.

Lietuvos teisės doktrinoje yra teigiama, kad kvalifikuojant sutartį pagal CK 6.645 straipsnio 4 dalį pagrindinis kriterijus, atribojant pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis, yra atliekamų darbų mastas, tačiau praktikoje šią taisyklę yra sunku pritaikyti (Klimas, 2011, p. 140). Teisės doktrinoje palaikytinos pateikiamos išvalgos, kad ne visada yra lengva sutartyje nustatyti standartą, kuris galėtų nubrėžti aiškias ribas, kada sutartis yra labiau susijusi su darbų atlikimu, o kada – su prekių pirkimu–pardavimu (Mitkus, Cibulskienė 2009, p. 44). Taipogi gali pasitaikyti sutarčių, kuriose šalys neturi žinių apie medžiagų ir darbų vertės santykį (Klimas, 2011, p. 140). Žinoma, tokiais atvejais, kaip ir buvo paminėta anksčiau, teismas žvelgtų į sutarties turinį, t. y., būtų analizuojami pirkimo-pardavimo bei rangos sutartį identifikuojantys požymiai: šalių teisės ir pareigos, sutarties sudarymo aplinkybės, tikslas, kas gali lemti būtinybę pritaikyti ir sutarties išskaidymo galimybę ypač tada, jeigu sutartis turi tiek rangos, tiek ir pirkimo-pardavimo sutarčiai būdingų elementų (Klimas, 2011, p. 140).

Teismų praktikoje pasitaiko ir tokių atveju, kai šalims, sutarus sutartyje dėl tam tikro daikto pagaminimo, sutartis yra kvalifikuojama, kaip pirkimo-pardavimo, o labai panašioje situacijoje teismo sutartis yra kvalifikuojama kaip rangos. Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinis teismas vienoje nagrinėtoje situacijoje, kur šalys buvo sudarę pirkimo-pardavimo sutartį, pagal kurią pardavėjas įsipareigojo pagaminti bei sumontuoti langus pirkėjo name, ginčo atveju sutartį kvalifikavo ne rangos, o vartojimo pirkimo-pardavimo, teigdamas, kad gaminių kaina akivaizdžiai viršija jų montavimo ir senų gaminių demontavimo darbų vertę (Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje). Atitinkamai kitoje byloje kasatorius teigė, kad sudaryta šalių statybos rangos sutartis turi būti kvalifikuojama, kaip pirkimo-pardavimo, kadangi langų montavimo darbų vertė, palyginti su pagamintų langų verte, yra nedidelė. Tačiau LAT pabrėžė, kad susiklosčiusioje situacijoje, įvertinus sutarties dalyką, šalių tikrąją valią bei tikslus, sutartis kvalifikuotina, kaip rangos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje). Taigi, yra sutiktina su LAT pateikiamu išaiškinimu bei sutarties kvalifikavimu, kadangi kilus ginčui buvo atsižvelgta į sudarytos sutarties tikslus, ko nebuvo padaryta Lietuvos apeliacinio teismo atveju.

Nagrinėjamos temos apimtyje būtų naudinga apžvelgti ir Konvenciją dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių, tuo pačiu palyginant Konvencijoje įtvirtintas nuostatas dėl tokių atveju, kai sutartis bus kvalifikuojama būtent kaip pirkimo-pardavimo. Konvencijoje yra aktualus 3 straipsnis, kuriame numatyta, kad sutartis bus pripažinta, kaip pirkimo-pardavimo net ir tuo atveju, kai sutarties šalys susitaria padaryti ar pagaminti prekes, išskyrus, kai yra įsipareigojama patiekti esminę dalį būtinų medžiagų gamybai. To paties straipsnio antroje dalyje numatyta, kad Konvencija netaikoma toms sutartims, kuriose prekes tiekiančios šalies įsipareigojimų didesniąją dalį daro sudaro darbo atlikimas ar kitų paslaugų suteikimas (Jungtinių Tautų Konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių (1980) *Valstybės žinios*, 1992, 33-1014). Užsienio teisės doktrinoje yra pasisakyta, kad sutartis yra laikoma pirkimo-pardavimo sutartimi neatsižvelgiant į darbų vertę. Kitaip tariant sutartis būtų pripažinta pirkimo-pardavimo sutartimi net jeigu parduodami daiktai yra gaminami pagal individualų užsakymą, jeigu nėra įsipareigojama patiekti esminės medžiagų dalies, kadangi darbų atlikimas nebūtų laikomas esmine sąlyga sutarties kvalifikavimui, kaip rangos sutartyje. Taigi, yra matoma, kad pagrindinė Konvencijos sąlyga, norint sutartį pripažinti ne pirkimo-pardavimo, o rangos, yra būtent įsipareigojimas patiekti esminę medžiagų dalį. Užsienio teisės doktrinoje esminė medžiagų dalis, nustatoma vadovaujantis ne tik esminės patiektos medžiagos kiekiu

vertinant ją ekonomine verte, tačiau taip pat vertinant, kokią reikšmę patiektas medžiagos kiekis turės pagaminant galutinį daiktą. Praktikoje kvalifikuojant sutartį dažniausiai yra vadovojamasi 50 proc. rodikliu (Schlechtriem, P. and Schwenger, I. (2005). CISG, Oxford university press, p. 54-56). Pavyzdžiui, LAT yra pabrėžęs, kad, remiantis tarptautine Konvencijos taikymo praktika, yra svarbu atsižvelgti į Konvencijos 3 straipsnio 2 dalį, kurioje yra numatyta išimtis, numatanti darbų atlikimo viršenybę, t. y., didesnę svarbą prekių tiekimo atžvilgiu, kitaip tariant, Konvencija nebus taikoma sutartims, kai darbo apimtis ar kitų paslaugų vertė sudaro daugiau nei 50 proc. prekių vertės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje).

Taigi žvelgiant į aukščiau aptartą teismų praktiką bei CK 6.645 straipsnio 4 dalies esamus taikymo iššūkius diskutuotinas klausimas, ar, kvalifikuojant sutartis, nebūtų galima, vertinant darbų pobūdžio ir vertės esamą santykį palyginus su perduodamu ar perduodamu daiktu, pritaikyti 50 proc. taisyklę. Komentuojamos taisyklės taikymas galėtų palengvinti tinkamą sutarties kvalifikavimą atliepian tikrąją sutarties šalių valią. Pavyzdžiui, CK 6.645 straipsnio 4 dalies normoje, galima būtų numatyti: „*Jei atliekamų darbų pobūdis ir vertė neviršija 50 proc. galutinio daikto vertės, sutartis pripažįstama ne rangos, o pirkimo-pardavimo sutartimi*“ . Žinoma, teismai dažnu atveju nagrinėja ir sutarties turinį bei vertina, ar darbai nėra dominuojantys požymis, pavyzdžiui, darbų atlikimas pagal individualų užsakymą, todėl komentuojamą normą galima būtų papildyti, kadangi manytina, kad išsamesnis normos aprašymas padėtų sumažinti ginčų skaičių tarp šalių, nes šiuo atveju galima pagalvoti, kad teismas kvalifikuojant sutartį žvelgia tik į vertės santykį tarp atliekamų darbų bei galutinio daikto, nors taip nėra. Todėl komentuojamą normą galima būtų ir praplėsti, tuo pačiu suteikiant daugiau konkretumo bei skaidrumo: „*Jei atliekamų darbų pobūdis ir vertė neviršija 50 proc. galutinio daikto vertės bei nėra nustatyta, kad darbai yra sutarties tikslas, sutartis pripažįstama ne rangos, o pirkimo-pardavimo sutartimi*“ .

3. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių kvalifikavimo problemos

Ankstesniuose skyriuose išryškinius pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo kriterijus bei detaliau paanalizavus teismų praktikoje vyraujančias taikytinas sąlygas, norint šalių sutartį kvalifikuoti tinkamai, galima pastebėti, kad tai padaryti ne visada yra lengva. Netinkamas sutarties kvalifikavimas gali atsinešti su savimi ganėtinai dideles teises pasekmes taikant netinkamai atsakomybės institutą už sutarties nuostatų pažeidimą, todėl

yra būtina išsiaiškinti, kaip tinkamiau įvertinti sąlygas šalių sudarytoje sutartyje tam, kad sutartį būtų galima tinkamai kvalifikuoti ir tuo pačiu užtikrinti tikrąją šalių valią bei vieningos teismų praktikos taikymą. Kaip jau buvo aptarta ankstesniame skyriuje, vienas iš būdų tinkamai kvalifikuoti bei tuo pačiu atriboti sudarytą tarp šalių sutartį yra CK 6.646 straipsnio 4 dalies normos pritaikymas, t. y., vertinti atliekamų darbų vertę ir pobūdį galutinio perduodamo daikto atžvilgiu, tačiau taip pat egzistuoja ir mišrios sutarties kvalifikavimo galimybė, kas galėtų užtikrinti sutarties šalių teisėtus interesus.

Taigi, kaip jau buvo aptariama ankstesnėse šio darbo skyriuose, galima tokia situacija, kai šalių sudaryta sutartis turės tiek rangos, tiek ir pirkimo-pardavimo sutarties elementų, dėl ko, manytina, ne visada būtų teisinga tokio pobūdžio sutartį kvalifikuoti tik kaip rangos arba pirkimo-pardavimo sutartimi. Atsižvelgus į teismų praktiką bei Lietuvos ir užsienio teisės doktriną, autorės nuomone, palaikytina pozicija, kad tokią sutartį tikslingiausia būtų kvalifikuoti, kaip mišrią. LAT yra pažymėjęs, kad mišrios sutarties šalys, visų pirma, gali pačios susitarti, kokios normos bus taikomos jų sudarytai sutarčiai, o jei sutartyje apie tai nėra aptarta, pagal CK 6.156 straipsnio 3 dalį mišriajai sutarčiai bus kompleksiskai taikomos teisės normos, reglamentuojančios tų rūšių sutartis, kurių elementų yra sudarytoje sutartyje. Be to, taikant kompleksiskai teisės normas, turi būti atsižvelgiama į sutarties esmę, pobūdį, sutarties šalių ketinimus, pasirenkant būtent tokios sutarties sudarymą bei kitas konkrečiu atveju reikšmingas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje).

Prof. Mitkus ir R. Cibulskienė pabrėžia, kad, pavyzdžiui JAV teismai, atibojant mišrias sutartis, naudoja sutarties pagrindinio tikslo testą, t. y., žiūrima, ar sutarties tikslas yra suteikti paslaugas, o daiktai perduodami tik atsitiktinai ar visgi pagrindinis tikslas yra perduoti daiktus, o darbai būtų atsitiktinio pobūdžio. Taipogi JAV teismai yra linkę aiškinti sutartį pažodžiui bei yra žiūrima, kokios dominuoja vartojamos žodžių formuluotės (Mitkus, Cibulskienė 2009, p. 44). Sutiktina su tokiu sutarties analizavimo taikomu metodu. Pabrėžtina, kad Lietuvos teismų praktikoje dabartiniame momente teismai, aiškindami sudarytą sutartį, taiko panašius metodus. Pavyzdžiui, LAT byloje konstatavo, kad, aiškinant sutartį, yra remiamasi subjektyviais ir objektyviais vertinimo kriterijais. Subjektyviaisiais kriterijais yra nustatomi šalių tikrieji ketinimai, nustatant faktines aplinkybes, kurios yra susijusios su sutarties sudarymu bei vykdymu. Tuo tarpu taikomas objektyvus kriterijus, kai nėra įmanoma nustatyti tikrųjų šalių ketinimų taikant subjektyvų kriterijų, tuomet sudaryta sutartis aiškinama pažodžiui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje).

Sprendžiant, ar tarp šalių susiklostę santykiai yra pirkimo-pardavimo ar rangos sutarties pagrindu, sutartį skaidant į atskiras dalis, remiantis CK 6.156 straipsnio 3 dalimi, paminėtina, kad Bendrojoje pagrindų sistemoje (angl. „*Draft Common Frame of Reference*“) (toliau – DCFR) yra taip pat numatomi siūlymai, kaip galima būtų palengvinti mišrių sutarčių kvalifikavimą. DCFR pabrėžiama, kad mišriajai sutarčiai galima taikyti atskiras sutarčių rūšis reglamentuojančias teisės normas, jeigu tai neprieštarauja sutarties pobūdžiui ir tikslui bei nėra taip, kad viena mišrios sutarties dalis iš tikrųjų yra tokia vyraujanti, kad būtų neprotinga taikyti išskaidymo principą (DCFR, II.-1:108 dalis, p. 72). DCFR pateikiami keli praktiniai pavyzdžiai kai sutartis turi dviejų skirtingų rūšių sutarties požymių, tačiau vienos sutarties požymiai yra aiškiai dominuojantys, dėl to tikslinga tokią sutartį kvalifikuoti atsižvelgiant būtent į dominuojančios sutarties požymius. Pavyzdžiui, viešbučio teikiamos apgyvendinimo paslaugos. Tokio tipo sutartis savyje turi nuomos sutarties elementų, tačiau dominuoja būtent paslaugos suteikimo tikslas, dėl to tokią sutartį dirbtinai kvalifikuoti, pavyzdžiui mišria – netikslinga. Tačiau gali būti taikomos išimtys dominuojančios taisyklės atžvilgiu, ir subsidiariai taikomas kitos sutarties teisinis reglamentavimas tiek, kiek būtina konkrečios sutarties atveju, ir toks taisyklių taikymas nekonkuruotų su dominuojančios sutarties nuostatomis. Pažymima, kad viešbučio apgyvendinimo sutarčiai taikyti tam tikras nuomos sutarties nuostatas galima būtų tuo atveju, jeigu lankytojas pateiktų viešbučio atžvilgiu kažkokius ypatingus pageidavimus susijusius su daiktų disponavimu apgyvendinimo laikotarpiu. Dėl daiktų pirkimo-pardavimo sutarties traktavimo būtų analogiškai, jeigu užsakovas, pavyzdžiui, pateiktų kažkokius specialius pageidavimus rangovui dėl daikto, kuris dar nėra pagamintas (DCFR, II.-1:108 dalis, p. 75).

Ankstesnėje rašto darbo dalyje buvo pateiktas pavyzdys dėl lifto įsigijimo bei pastarojo montavimo. LAT, spręsdamas ginčą, sutartį kvalifikavo, kaip pirkimo-pardavimo, kadangi lifto kaina buvo ženkliai didesnė nei montavimo darbai. Su tokia teismo argumentacija yra sutiktina. Remdamiesi Europos teisės principų sistema, prof. Mitkus ir R. Cibulskienė savo straipsnyje taip pat pateikia gerą pavyzdį dėl lifto įsigijimo bei montavimo darbų sudarytos sutarties kvalifikavimo galimų būdų. Minėtame straipsnyje siūloma tokią sutartį skaidyti bei lifto montavimo, aptarnavimo darbams siūloma taikyti rangos sutarties nuostatas, tuo tarpu paties įrenginio pardavimui – pirkimo-pardavimo nuostatas (Mitkus, Cibulskienė 2009, p. 46). Tačiau straipsnio autoriai pabrėžia, kad tuo atveju, jeigu lifto pagaminimas būtų atliktas pagal pirkėjo individualų užsakymą, tuomet visa sutartis būtų kvalifikuojama, kaip statybos rangos, o ne pirkimo-pardavimo sutartimi.

O tuo atveju, jeigu lifto montavimo darbai būtų standartinė procedūra, būtų taikomos tik pirkimo-pardavimo sutartį reglamentuojančios teisės normos. Su tokiomis straipsnio autorių įžvalgomis bei siūlymais yra pilnai sutiktina, naujausia teismų praktiką tokių sutarčių kvalifikavimą taip pat palaiko, žinoma, problema yra ta, kad ne visada teismui pavyksta teisingai kvalifikuoti sutartį. Pavyzdžiui, naujausioje LAT byloje buvo nustatyta, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismas ginčo atveju netinkamai kvalifikavo nuomos ir rangos požymių turinčią sutartį kaip mišrią. LAT pažymėjo, jog tam, kad sutartis būtų kvalifikuojama kaip mišri, reikia nustatyti, kad sutartyje yra abiejų sutarčių dalykas. Kitaip tariant, nepakanka tik iš sutarties turinio aiškinimo aplinkybių, tuo labiau, jei aplinkybės gali būti traktuojamos dviprasmiškai, sutartį kvalifikuoti kaip mišrią. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas faktines bei tam tikras sutarties turinyje esamas aplinkybes interpretavo ne iki galo tinkamai. Svarbiausias pirmosios instancijos teismo argumentas, priskiriant sutarties dalį prie rangos – išrašyta sąskaita faktūra, kuri buvo išrašyta dėl išnuomotų patalpų įrengimo, tačiau nagrinėjamu atveju tai nebūtų lemiamas įrodymas, sutartį norint priskirti prie rangos, kadangi nuomos sutarties tikslas yra kitokio pobūdžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje).

Atsižvelgiant į ką tik aptartą LAT nagrinėtą atvejį, analogiškai darytinos išvados, jog tam, kad sutartis būtų kvalifikuojama kaip mišri, turinti pirkimo-pardavimo bei rangos požymių, reikia būtinai nustatyti, kad šalių sudaryta sutartis turi tiek pirkimo-pardavimo, tiek ir rangos sutarties dalyką. Taip pat ne ką svarbiau yra tinkamai išanalizuoti sutarties turinio tikslą, kadangi gali būti taip, kad sutarties turinyje visgi labiau dominuos kaž kurios vienos sutarties požymiai, tokių atveju, net ir esant abiejų sutarčių dalykui, nebūtų tikslinga sutartį kvalifikuoti kaip mišrią. Pavyzdžiui, kaip jau ir buvo aptarta aukščiau, sutartį aiškinant pažodžiui galima pamatyti, kad šalis naudoja atitinkamas frazes bei išsireiškimus, kurie yra būdingi konkrečiai sutarties rūšiai, todėl manytina, kad sutarties šalių tikroji valia iš to ir turėtų būti nustatoma, nebent lingvistiškai aiškinant sutartį neįmanoma nustatyti šalių tikrųjų ketinimų.

Dauguma pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties teisės normų yra panašios, tačiau problema yra ta, kad skiriasi garantijų trukmė, taikomi skirtingi gynybos būdai pažeidus sutartį, taip pat skiriasi pretenzijų pateikimo tvarka bei senaties terminai. Todėl kvalifikuojant sutartį kaip mišrią bei taikant atskirų rūšių sutarties normas tai pačiai sutarčiai, gali atsirasti problema tinkamai pritaikyti skirtingas teisės normas vienai sutarčiai. Išanalizavus teisės doktrinoje siūlomus sutarčių kvalifikavimo būdus, manytina, kad, pavyzdžiui, garantiniai terminai lifto įsigijimui turėtų būti taikomi kaip pirkimo-

pardavimo sutarčiai, o lifto montavimo darbams – pagal rangos sutartį reglamentuojančias normas.

Atsižvelgiant į tai, kas buvo analizuota, darytinos išvados, jog, nustačius, kad šalių sudaryta sutartis turi pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties požymių ir sutartį priskirti tik prie rangos arba pirkimo-pardavimo būtų sudėtinga, tinkamiausias variantas yra tokią sutartį skaidyti bei sutarties skirtingoms dalims taikyti skirtingas teisės normas būdingas būtent pirkimo-pardavimo ar rangos sutarčiai, tokiu būdu užtikrinant abiejų sutarties šalių interesus. Todėl kiekvieno ginčo atveju, atsižvelgiant į esamą galimybę bei poreikį siūlytina praktikoje, dažniau taikyti sutarčių išskaidymo principą. Tik problema yra ta, kad teismai, kvalifikuojant mišrią sutartį, ne visada tai gali padaryti tinkamai. Kaip vienas iš tokios situacijos sprendimo variantų galėtų būti CK 6.156 straipsnio 3 dalies papildymams, numatant, kad norint sutartį kvalifikuoti, kaip mišrią, turi būti nustatytas tų sutarčių dalykas. Nenustačius dalyko, diskutuotinas klausimas, ar galima sutartį skaidyti pasikliaunant tik sutarties turinio aiškinimu, jeigu sutarties turinyje nėra konkrečių požymių, leidžiančiu teigti, kad kažkokia sutarties dalis ar nuostata priskirtina būtent prie pirkimo-pardavimo ar rangos sutarties.

4. Pirkimo-pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas užsienio teisėje

Vokietijos Federacinės Respublikos civiliniame kodekse (toliau-BGB) 631 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, kad rangos pagal rangos sutartį įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą, o tuo tarpu užsakovas turi sumokėti atlyginimą. Komentuojamo BGB straipsnio 2 dalyje yra numatoma, kad rangos sutarties objektas gali būti daikto pagaminimas arba jau esamo daikto modifikavimas, taip pat kitoks rezultatas, kuri būtų pasiekiamas darbu arba suteikiama paslauga. Taigi, yra matoma, kad BGB įtvirtintas rangos sutarties apibrėžimas bei dalykas atitinka Lietuvos CK 6.644 – 6.645 straipsnių nuostatas. Žvelgiant į BGB pirkimo-pardavimo sutartį reglamentuojančias teisės normas, pamatysime, kad BGB 433 straipsnio pirmojoje dalyje nurodyta, jog pardavėjas privalo perduoti pirkėjui tinkamos kokybės daiktus tuo pačiu perleidžiant nuosavybės teisės į juos, o to paties straipsnio antrojoje dalyje numatyta, kad pirkėjas privalo sumokėti kainą, kuri buvo šalių sutarta bei priimti prekę. Taigi, BGB sutarčių apibrėžimas bei sutarties dalykas atribojant pirkimo-pardavimo bei rangos sutartys yra identiškas Lietuvos teisiniam reguliavimui. Vokietijos teisėje atribojant pirkimo-pardavimo sutartį nuo rangos yra numatyta, kad tuo atveju, jeigu

yra tiekiami nepakeičiamieji daiktai, sutartis bus laikoma rangos ir daugiausia būtų taikomos rangos sutarčiai aktualios nuostatos. Tuo tarpu pirkimo-pardavimo sutarties nuostatos bus taikomos sutarčiai, jeigu joje yra numatomas kilnojamųjų daiktų pagaminimas bei perdavimas (Markesinis et.al. 2006, p. 156). Taigi, iš esmės, Lietuvoje yra taikomos labai panašios kvalifikavimo taisyklės. Remiantis ankstesnėse skyriuose analizuota Lietuvos teismų praktika, jeigu gaminamas daiktas turi individualių savybių, sutartis bus kvalifikuojama, kaip rangos.

Prancūzijos civiliniame kodekse (pranc. *Code civil*) rangos sutartims yra aktualus 1787-1799, o pirkimo-pardavimo 1582-1593 straipsniuose įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuose yra numatytas iš esmės identiškas apibrėžimas Lietuvos CK bei BGB nurodytajam. Prancūzijoje teismai, atribojant sutartis, dažniausiai remiasi dominuojančiu požymiu, kuris daugiausia vyrauja sutartyje (Савельев А.И. 2011, p. 11).

Kalbant apie sudaromų sutarčių atribojimą, remiantis sutarties išskaidymo principu, Rusijos Federacijos teisės srities mokslininkas pabrėžia, kad Vokietijoje bei Prancūzijoje mišrios sutartys yra atribojamos remiantis absorbcijos bei kombinavimo principais (Савельев А.И. 2011, p. 13). Kitaip tariant, jeigu sutartyje dominuoja, pavyzdžiui, rangos sutarties požymiai, o ne pirkimo-pardavimo, tuomet sutartis būtų kvalifikuojama kaip rangos. Tuo tarpu kai sutartis yra skaidoma kombinavimo principu, pastarajai yra taikomos skirtingų sutarčių teisės normos.

Palyginimui galima apžvelgti Jungtinėje Karalystėje ir JAV taikomus sutarčių atribojimo kriterijus. Kvalifikuojant pirkimo-pardavimo bei paslaugų sutartys daugiausia dėmesys yra atkreipiamas į sutarties dalyką (angl. *substance of contract*) bei į dominuojantį požymį sutartyje. Tačiau didelė reikšmė yra skiriama ne tik sutarties dalykui. Kiekviena situacija yra vertinama individualiai, nustatant įvairias reikšmingas aplinkybes sutartyje. Pažymėtinas dalykas, kad Jungtinės Karalystės teismai kvalifikuojant sutartį kaip rangos, atidžiau žvelgia į rangovo turimus įgūdžius, t. y., sutartis dėl paveiklo nutapymo bei pardavimo nebus laikoma pirkimo-pardavimo sutartimi, kadangi rangovui norint nutapyti paveikslą, reikia turėti atitinkamų įgūdžių. (Савельев А.И. 2011, p. 10-11). Manytina, kad rangovo įgūdžių įvertinimas, būtų laikytinas kaip sutarties tikslo ir dominuojančio požymio įvertinimas. Lietuvoje, tokią situaciją atitiktų, pavyzdžiui, individualus užsakymas kažkokio daikto pagaminimui.

Kaip buvo minėta, JAV teismai atribojant sutartis turinčias pirkimo-pardavimo bei rangos požymių, naudoja pagrindinio tikslo testą bei analizuoja dominuojančias žodžių formuluotes sutartyje. JAV teismų praktikoje taip pat yra naudojami ir tam tikri papildomi

metodai nustatant sutarties tikslą. Be teksto pažodinio įvertinimo atsižvelgiama į tai, kokį galutinį produktą buvo tikimasi gauti, o taip pat vertinamos išlaidos susijusios su prekėmis bei darbais, ar kaina sutartyje buvo nustatyta tik už prekes, ar buvo nustatoma ir už darbus (Mitkus, Cibulskienė 2009, p. 45). Tokia pat pozicija yra išryškinama užsienio teisės doktrinoje pasakant, kad JAV teismai, visų pirma vadovaujasi pagrindinio tikslo kriterijumi (the predominance test) dėl to, pavyzdžiui, turint mišrią sutartį, teisės normos bus taikomos tos sutarties, kurios tikslas dominuoja. Pavyzdžiui, teismui nustatant, kad pagrindinis sudarytos sutarties tikslas yra pirkimas-pardavimas, sutarčiai būtų taikomos būtent pirkimą-pardavimą reguliuojančios teisės normos nepriklausomai nuo to, kad kita sutarties dalis atitinka rangos sutarties požymius (Савельев А.И. 2011, p. 9). Taip pat yra pažymima, kad JAV teismai vertinant sutarties dominuojantį tikslą, pastarąjį įvertina skirtingai atsižvelgiant į nagrinėjamo ginčo atvejį, dėl to tesimų praktika šiuo klausimu nėra vienoda. Atsižvelgiant į nevieningą teismų praktiką, JAV teismai sutartis taip pat kvalifikuoja remiantis sutarties skaidymo principu priklausomai nuo to, su kokia sutarties dalimi yra susijęs reikalavimas (the gravamen test). Užsienio teisės doktrinoje pabrėžiamas pagrindinis tokios sutarties skaidymo trūkumas, kuris pasireiškia būtent sutarties šalių atžvilgiu. Sutarties skaidymo principo pritaikymas yra ganėtinai efektyvus nagrinėjant ginčą *ex post*, t.y., teismui vertinant jau sudarytos sutarties turinį, tačiau sutarties šalims norint tiksliai nustatyti, kokios teisės normos bus taikomos jų sudarytai sutarčiai ginčo atveju ateityje, tai padaryti nėra lengva, kadangi sprendimas yra išskirtinai teismo prerogatyva (Савельев А.И. 2011, p. 10).

Iš to, kas aukščiau aptarta, darytinos išvados, kad Lietuvoje bei užsienio teisės praktikoje kvalifikuojant sutartis iš esmės yra žvelgiama į panašius dalykus. Vertinamas dominuojantis požymis bei pagrindinis sutarties tikslas. Jungtinėje Karalystėje pirkimo-pardavimo sutartis gali būti kvalifikuojama kaip rangos vertinant rangovo turimus įgūdžius, manytina, kad tai yra geras metodas norint tinkamai atriboti bei teisingai kvalifikuoti sutartį. Lietuvoje vertinant panašaus pobūdžio sutartį, pavyzdžiui, dėl drabužio pasiuvimo pagal individualų užsakymą galima būtų kvalifikuoti kaip rangos, kadangi užsakymui atlikti yra reikalingi atitinkami įgūdžiai ir rezultatas yra visiškai naujas daiktas.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Apžvelgus pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių teisinį reguliavimą yra nustatyta, kad esminė sąlyga norint tinkamai atriboti nagrinėjamas sutartis yra kiekvienos sutarties dalyko, kaip esminės sąlygos nustatymas. Rangos sutarties dalykas – rangovui veikiant savarankiškai yra sukūrimas atitinkamas darbo rezultatas bei perduodamas užsakovo nuosavybėn. Darbo rezultatas yra naujų savybių turintis materialaus arba nematerialaus pobūdžio objektas bei tarp užsakovo bei rangovo nėra pavaldumo požymio. Pirkimo-pardavimo sutarties dalykas – daikto perdavimas nuosavybėn už atlyginimą, nors kaina ne visada yra laikoma esminė sutarties sąlyga. Pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties atveju dalykas gali būti sukurtas ateityje, todėl ne visada įmanoma sutartis atriboti. Tačiau pirkimo-pardavimo sutarties atveju šalys žino ką perka, o rangos sutarties vykdymas orientuotas labiau į ateitį ir tik vėliau, rezultatas yra perduodamas užsakovui. Klaidingas sutarties kvalifikavimas pažeistų sutarties šalių teisėtus interesus, kadangi nuo to priklauso šalių atsakomybės taikymo ribos. Neteisingai atribojus šalių sudarytą sutartį, būtų taikomi skirtingi teisės gynybos būdai, dėl to būtų paneigta asmens subjekcinė teisė į teisingą ginčo nagrinėjimo baigtį taikant tinkamas atsakomybės ribas.
2. Preliminarioji būsto pirkimo-pardavimo sutartis pagal teisiniame reguliavime įtvirtintą tikslą negali būti kvalifikuojama kaip rangos, kadangi pagrindinis šios sutarties tikslas – patenkinti vartotojo poreikį įsigyti ir turėti gyvenamąjį būstą.
3. Identifikavus pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties atribojimo galimybę pagal darbų pobūdžio ir vertės santykio taisykle yra nustatyta, kad pastaroji taisyklė yra lankstaus pobūdžio taikymo, todėl atribojant sutartis teismai ne visada šios taisyklės turinį taiko vienodai, dėl to sutartys panašiais atvejais teismų yra kvalifikuojamos skirtingai. Todėl CK 6.645 straipsnio teisės normą galima būtų praplėsti, suteikiant daugiau skaidrumo: „*Jei atliekamų darbų pobūdis ir vertė neviršija 50 proc. galutinio daikto vertės bei nėra nustatyta, kad darbai yra sutarties tikslas, sutartis pripažįstama ne rangos, o pirkimo-pardavimo sutartimi*“.
4. Esant sunkumams sutartį teisingai atriboti kadangi pastaroji gali turėti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties elementų, siūlytina dažniau naudoti mišrios sutarties kvalifikavimo institutą ir sutartį skaidyti į dvi dalis, taip užtikrinant abiejų šalių

- interesus. Norint sutartį kvalifikuoti kaip mišrią bei taikyti skirtinga teisinį reguliavimą būtinai reikia nustatyti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties dalyką.
5. Palyginus užsienio teisės taikomą sutarčių atribojimo bei kvalifikavimo praktiką pastebima, kad iš esmės pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimas nesiskiria nuo Lietuvos taikomų atribojimo metodų.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992). *Valstybės žinios*, 33-1014;
2. Lietuvos Respublikos statybų įstatymas (1996). *Valstybės žinios*, I-1240;
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2000). *Valstybės žinios*, VIII-1864;

Užsienio valstybių teisės aktai:

4. German Civil Code, BGB. *Bundesministerium de Justiz und für Verbraucherschutz* [interaktyvus], Prieiga per internetą: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html [žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d.].
5. France Civil Code. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <https://www.legifrance.gouv.fr> [žiūrėta 2023 m. lapkričio 9 d.].

Tarptautinės sutartys:

6. 1980 m. Jungtinių Tautų Konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių. (1995) *Valstybės žinios*, 102-2283.

Teismų praktika:

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-297-378/2023.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-286-1075/2023.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-144-684/2023.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154-313/2022.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-161-403/2020.

12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-193-421/2020.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-281-823/2019.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-60-701/2019.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-108-248/2018.
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-504-687/2017.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-505-686/2016.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-177-687/2015.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-103/2013.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110/2013.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-85/2012.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-206/2011.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2009.
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-343/2009.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-399/2009.
26. Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-147-464/2023.
27. Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-188-912/2023.
28. Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-652-516/2023.

29. Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-591-516/2023.
30. Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-612-464/2023.
31. Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-286-302/2022.
32. Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-177-450/2021.
33. Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-635-823/2018.
34. Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-331/2011.

Specialioji literatūra:

35. Mikelėnas, V. (2003). *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia.
36. Mitkus, S., Cibulskienė, R. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. Vilnius: Teisė, 2009, Nr. 70.
37. Ambrasienė, A. ir kt. (2004). *Civilinė teisė (Prievolių teisė)*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
38. Schlechtriem, P. Schwenzer, I. (2005). *Commentary on the UN convention on the international sale of goods (CISG): Second edition. United States: Oxford university press*.
39. Nekrošius, I. ir kt. (2007). *Romėnų teisė*. Vadovėlis. Vilnius: Justitia.
40. Markesinis, B. Unberath, H. Johnston, A. (2006). *The German Law of Contracts. A Comparative Treatise. Second edition*. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/8276/1/53.pdf> [žiūrėta 2023 m. spalio 20 d.].
41. Drazdauskas, S. (2007). *Favor contractus principas Lietuvos sutarčių teisėje*. [interaktyvus], Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2167674 [žiūrėta 2023 m. spalio 21 d.].

42. Driukas, A. (2018). Materialiosios privatinės teisės terminai. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (01 S), Vilniaus universitetas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
43. Klimas, E. (2011). Pareigos bendradarbiauti principas, šio principo taikymas ir reikšmė statybos rangos sutartiniuose teisiniuose santykiuose. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (01 S), Vilniaus universitetas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
44. Савельев А. И. (2011). Отдельные вопросы правового регулирования смешанных договоров в российском и зарубежном праве // Вестн. ВАС РФ. 8 (225).

Kita praktinė medžiaga:

45. Draft Common Frame of Reference. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. [interaktyvus], Prieiga per internetą: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/EUROPEAN_PRIVATE_LAW/EN_EPL_20100107_Principles_definitions_and_model_rules_of_European_private_law_-_Draft_Common_Frame_of_Reference_DCFR_.pdf [žiūrėta 2023 m. gruodžio 2 d.].

SANTRAUKA

Pirkimo pardavimo ir rangos sutarčių atribojimas

Diana Abramovič

Šio magistro darbo tikslas buvo identifikuoti, kas būtent daro įtaką sudėtingumui, norint atriboti bei tinkamai kvalifikuoti pirkimo-pardavimo bei rangos sutartis. Nustatyta, kad šios sutartys turi nemažai panašių požymių, tačiau pagrindinė problema - nevienoda teisės normų interpretavimo bei taikymo praktika, kas lemia skirtingų sprendimų priėmimą, atrodytų, panašiose ginčo situacijose. Atsižvelgiant į tai, pasiūlyta atitinkamas teisės normas labiau apibrėžti, kas būtų laikytina prevenciniu reiškiniu kylantiems ginčams ateityje.

Nustatytos pirkimo-pardavimo bei rangos sutarčių atribojimo galimybės sutartį skaidant bei pastarąją kvalifikuojant, kaip mišriąją. Atsižvelgiant į teismų praktiką bei teisės doktrina, darytinos išvados, kad toks sutarčių atribojimas būtų laikytinas vienas iš teisingiausiu būdų, norint sutartį tinkamai kvalifikuoti, kai sutartyje vienodai dominuoja abiejų sutarčių požymiai. Todėl yra pasiūlyta didesne apimtimi taikyti sutarčių išskaidymo taisyklę praktikoje. Šios taisyklės taikymas ne tik užtikrintų abiejų sutarties šalių valią, tačiau taip pat padėtų vystyti mišrių sutarčių institutą praktiniu bei teoriniu lygmeniu.

Be kita ko, magistro darbe atribojimo kontekste buvo išanalizuoti pirkimo-pardavimo bei rangos sutarties šalių turimos teisės, pareigos bei pažeistų teisių gynybos būdai. Buvo nustatyta, kad teisingas sutarčių atribojimas yra itin svarbus, kadangi to nepadarius tinkamai sutarties šalims atsiranda teisinės pasekmės, kurias neteisingai nustatančius būtų paneigti sąžiningumo bei šalių teisėtų lūkesčių principai.

Palyginus užsienio valstybių taikomą praktiką atribojant sutartis, buvo nustatyta, kad iš esmės atribojimo pagrindai bei mišrios sutarties institutas yra taikomas labai panašiai, kaip ir Lietuvoje. Žinoma, kiekviena valstybė turi savo sutarčių atribojimo subtilybių, į kurias galima būtų dalinai atsižvelgti

SUMMARY

Separation of the Purchase-Sale Contract from the Contract for Work

Diana Abramovič

The objective of this master thesis is to identify what exactly influences the complexity to delimitate and qualify the purchase and sale and turnkey contracts properly. It was established that these types of contracts have a number of similar features, but the main issue is the unequal practice of interpreting and applying the legal norms leading to the adoption of different decisions in seemingly similar dispute situations. Considering this, it was suggested to define the relevant legal norms more clearly; it would be considered as a preventive phenomenon for disputes arising in the future.

The possibilities of delimitation of purchase and sale and turnkey contracts have been determined by dividing the contract and qualifying it as a mixed contract. Considering the court practice and legal doctrine, it can be concluded that such delimitation of contracts must be considered as one of the most correct ways to qualify the contract properly, when the characteristics of both contracts are equally dominant in the contract. Therefore, it was proposed to apply the rule of contract fragmentation in practice to a greater extent. The application of this rule would not only ensure the will of both parties to the contract, but would also help develop the institute of mixed contracts on a practical and theoretical level.

In addition, the master thesis analysed the rights and obligations of the parties to the purchase and sale contract and turnkey contract and the ways of defending the violated rights in the context of limitation. It was found that the correct delimitation of contracts is extremely important, because if it is not done properly, the legal consequences arise for the parties to the contract that, if incorrectly determined, would deny the principles of fairness and legitimate expectations of the parties.

After having compared the practices applied by foreign countries in the delimitation of contracts, it was established that the principles of delimitation and the institute of mixed contracts are applied in a very similar way as in Lithuania. Surely, each country has its own subtleties of contract delimitation that could be partially considered.